

1 OPETUSSUUNNITELMA

1.1 Opetussuunnitelman laatiminen

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (629/1998) ja -asetus (810/1998)
- valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- lukioasetuksen (810/1998) 3 §:n mukainen vuosittainen suunnitelma.

Kaikki nuorten lukiokoulutuksen järjestäjät laativat lukion opetussuunnitelman näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, jollei opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä järjestämisluvasta muuta johdu. Jos lukiokoulutuksen järjestämislupaan liittyy erityinen koulutustehtävä, siihen liittyvät määräykset otetaan huomioon opetussuunnitelmaa laadittaessa. Opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Koulutuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman pohjalta lukuvuosittaisen suunnitelman opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa lukion opetussuunnitelman sekä lukuvuosittaisen suunnitelman pohjalta.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon muiden oppilaitosten opetustarjonta sekä lukion toimintaympäristö, paikalliset osaamisvahvuudet ja erityisresurssit. Lukiopaikkakunnan tai -alueen luonto ja ympäristö, historia, kieliolosuhteet sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Käytännön yhteistyö eri alojen asiantuntijoiden kanssa lisää opiskelun elämänläheisyyttä ja syvällisyyttä. Opetussuunnitelmaa laadittaessa myös ajankohtaistetaan opetussuunnitelman perusteissa määrättyjä asioita.

Koulutuksen järjestäjä hyväksyy lukion opetussuunnitelman ennen sen käyttöönottoa erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä ja saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten.

Opiskelijan mahdollisuus suorittaa lukion oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa on turvattava järjestämällä opintojen eteneminen joustavasti ja tarjoamalla tarvittava oppimisen ja opiskelun tuki. Opetussuunnitelma tulee laatia siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin valintoihin myös muiden koulutuksen järjestäjien antamaa opetusta hyväksi käyttäen.

Koulutuksen järjestäjä päättää, miten opetussuunnitelma laaditaan opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Lukion opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä lukion henkilöstön, opiskelijoiden, opiskelijoiden vanhempien ja huoltajien sekä säännösten edellyttämiltä osin lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisien kanssa. Yhteistyötä opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tehdä myös muiden koulutuksen järjestäjien ja eri sidosryhmien kanssa. Kaikilla opiskelijoiden vanhemmilla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Ennen opetussuunnitelman hyväksymistä koulutuksen

järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja lukion henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyöllä eri tahojen kanssa pyritään varmistamaan lukiokoulutuksen korkeatasoisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys sekä koko yhteisön sitoutuminen yhdessä määriteltyihin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa pyritään ratkaisuihin, jotka kehittävät lukion toimintakulttuuria, tukevat opiskelijoiden hyvinvointia, jaksamista ja osallisuutta, rohkaisevat resurssien joustavaan ja tehokkaaseen käyttöön sekä monipuolistavat vuorovaikusta lukion sisällä ja suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan.

Kyrönmaan lukio on vuonna 1957 lukioluvan saanut yleislukio, joka painottaa kansainvälisyyttä ja yrittäjyyttä. Kyrönmaan lukio tarjoaa opiskelijoilleen mahdollisuuden urheilulinjaan osallistumalla yhdistää lukio-opinnot ja tavoitteellinen harjoittelu.

1.2 Opetussuunnitelman sisältö

Nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelma sisältää seuraavat osat:

- toiminta-ajatus ja arvopainotukset
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä lukion tuntijako
- kieliohjelma
- toimintakulttuurin pääpiirteet
- opiskeluympäristöt ja -menetelmät
- itsenäisen opiskelun periaatteet
- aihekokonaisuudet
- oppiaineen tehtävä, oppiaineen opetuksen yleiset tavoitteet ja arviointi
- tavoitteet ja keskeiset sisällöt kursseittain
- kodin ja oppilaitoksen yhteistyö
- yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioiden kanssa
- yhteistyö yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa
- tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma
- ohjaussuunnitelma
- oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus
- kieli- ja kulttuuriryhmien opetus
- opiskeluhuolto
- opiskelijan oppimisen arviointi
- toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi.

Lukion opetussuunnitelmassa tulee kuvata kaikkien siihen sisältyvien kurssien tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Mikäli lukio järjestää vieraskielistä opetusta, etäopetusta tai mahdollisuuden suorittaa lukiodiplomeita tai taideopintokursseja, se tulee määritellä opetussuunnitelmassa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 13 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma.

Lukiolain 21 §:n 3 momentin mukaan (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Kyseinen suunnitelma on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), 13 §].

Lukiolain 21 §:n 3 momentin mukaan (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 5 a §:n mukaan (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan.

Kyrönmaan lukiossa järjestetään etäopetusta (kuvataan kohdassa 3.2) ja on mahdollista tehdä lukiodiplomeja (kohta 5.23). Kunnassa on koko koulutoimen opiskelijahuoltosuunnitelma, jonka yleinen osa koskee myös lukiota. Tämän lisäksi jokaisella koululla on oma opiskelijahuollon suunnitelmansa, joka täydentää opiskelijahuoltosuunnitelman. Lukiolla on lisäksi seuraavat suunnitelmat, jotka ovat osa opetussuunnitelmaa, opiskelijahuoltosuunnitelmaa tai erillisiä suunnitelmia

- ✚ suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- ✚ suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista
- ✚ oppilaitoskohtainen tasa-arvosuunnitelma ja yhdenvertaisuussuunnitelma (laaditaan syyslukukaudella 2016 ja jatkossa kolmen vuoden välein)
- ✚ tieto- ja viestintätekniiikan strategia.

2 LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA

2.1 Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja menestyksekkäästi. Lukioaikana opiskelija kartuttaa olennaista ihmistä, kulttuureja, luontoa ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa ja osaamista. Lukio-opetus harjaannuttaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia työelämään ja työhön.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä. Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan ja elinikäiseen oppimiseen.

Kyrönmaan lukion tehtävä ja toiminta-ajatus

Kyrönmaan lukio on toisen asteen yleissivistävä, ylioppilastutkintoon johtava oppilaitos, joka antaa valmiudet jatko-opintoihin yliopistossa, korkeakoulussa, ammattikorkeakoulussa tai lukion oppimäärään perustuvassa ammatillisessa koulutuksessa. Kyrönmaan lukion tavoitteena on antaa mahdollisuus nykyaikaiseen opiskeluun modernissa kouluympäristössä ja erinomaiset valmiudet jatko-opintoihin.

Opiskelijoiden tärkeimpinä pitämiä lukion tehtäviä ovat tietojen ja taitojen oppimisen lisäksi ohjaaminen omien vahvuuksien löytämiseen ja sosiaalisten taitojen kehittämiseen. Opiskelijat kokevat, että Kyrönmaan lukiossa on myönteinen asenne oppimiseen ja että he saavat riittävästi ohjausta ja tukea. Näin tuetaan opiskelijoita hyödyntämään omat kykynsä ja lahjansa. Lisäksi lukio tukee opiskelijan kasvua sosiaalisesti, yhteistyökykyiseksi terveellä itsetunnolla varustetuksi nuoreksi. Monipuolisen kurssivalikoiman ja yksilöllisen ohjauksen avulla autetaan nuorta löytämään oma paikkansa maailmassa. Osallistamalla opiskelijakuntaa koulun toimintaan pyritään lisäämään suvaitsevaisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Keskeisenä tavoitteena on saada nuori kasvamaan ajattelevaksi, sivistyneeksi aikuiseksi.

2.2 Arvoperusta

Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu suomalaiselle sivistysperinteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsimällä. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin, kuten Lapsen oikeuksien sopimukseen.

Lukio-opetus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Lukio-opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävä elämäntavan ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kehitystavoitteiden suunnassa.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa monista kieli-, katsomus- ja uskontotaustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä harjaantua yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

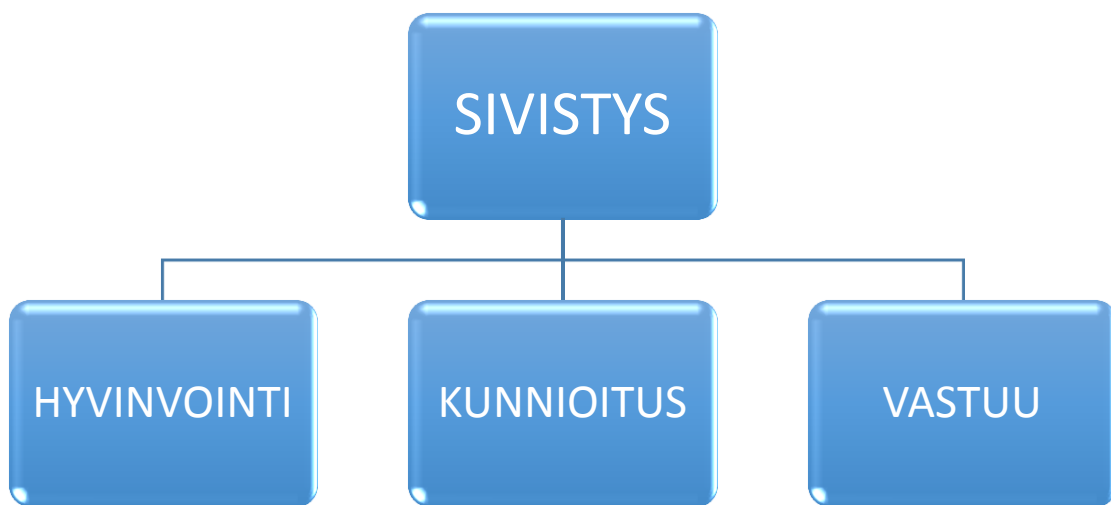
Opetussuunnitelmassa arvoperustaa konkretisoidaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa syventävät näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut aihekokonaisuudet, jotka ovat arvokannanottoja ajankohtaisiin kasvatus- ja koulutushaasteisiin.

Kyrönmaan lukion arvoperusta

Lukiokoulutuksen yksi keskeinen tehtävä on ohjata aikuistuvan nuoren arvomaailman kehittymistä. Lukion henkilöstön on työssään opiskelijoiden kanssa ilmaistava selkeästi, mitkä ovat koulu yhteisön yhteisiä arvoja.

Kyrönmaan lukion arvotyöskentelyyn osallistuivat sekä lukion henkilökunta että opiskelijat. Lukion henkilökunta kävi läpi arvokeskustelun ja opiskelijoille teetettiin sähköinen kysely arvoista ja toimintakulttuurista. Lopuksi tärkeimmiksi koetut arvot koottiin yhteen.

Kuvio 1. Kyrönmaan lukion arvoperusta

Hyvinvointiin kuuluu muun muassa terveellinen ja turvallinen ympäristö sekä riittävä tuki ja ohjaus. Kunnioitus toteutuu vuorovaikutuksessa, oikeudenmukaisuudessa ja keskusteleavassa kulttuurissa.

Vastuu arvona nousee tehdystä arvo- ja toimintakulttuurikyselystä. Meillä kaikilla on vastuu omasta tekemisestämme, käytöksestämme ja muista ihmisistä. Opimme sen, että vastuu oppimisesta ja kehittymisestä on meillä itsellämme. Ajattelun ja oppimisen kautta hahmotamme, miten opimme parhaiten ja miten haluaisimme oppia. Ohjaamme opiskelijoitamme tiedon, taidon ja kehittymisen tielle yhdessä. Toisia kunnioittava vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely takaavat meille hyvät vuorovaikutustaidot ja työskentelytaidot.

Arvoja voidaan tarkastella niin opiskelijan omana toimintana kuin hänen toimintanaan tai suhtautumisenaan muihin opiskelijoihin, opettajiin ja koulu yhteisön jäseniin. Lähtökohtana on yhdessä tekeminen. Arvot voidaan koota opiskelijan näkökulmasta niin että taustalla kaikessa toiminnassa on yhdessä tekeminen

Kyrönmaan lukion arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Arvojen tulee olla tiedossa koko koulun henkilöstöllä. Arvot tulevat esille kokonaisvaltaisesti koko opiskelu ympäristössä. Arvoperustan ja

oppimiskäsityksen toteutumista seurataan jokapäiväisessä työskentelyssä. Arvojen toteutumista seurataan mm. opettajainkokouksissa, vanhempainilloissa ja ryhmänohjaajien opiskelijoiden kanssa käymissä keskusteluissa. Koulujen arvotyöskentelyssä ovat mukana henkilökunnan lisäksi opiskelijat, huoltajat ja eri yhteistyökumppanit. Arvojen eteen tehtävä työ sekä mahdollinen arviointi kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Arvoperustasta voidaan lukuvuosittain valita painotettavia arvoja, joita voidaan toteuttaa joko koko vuoden teemana tai aihekokonaisuuksien avulla. Arviointitavasta päättävät rehtori ja henkilökunta opiskelijakuntaa kuultuaan.

3. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta, tavoitteellisesta ja itseohjautuvasta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä informaatiota, rakentaa uutta tietoa ja syventää siten osaamistaan aikaisempien kokemustensa ja tietojensa pohjalta. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Lukio-opinnoissa opiskelijoita ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Oppimisprosesseistaan tietoiset opiskelijat osaavat arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan. Näin kehittyvät myös elinikäisen oppimisen edellyttämät taidot. Opintoihin liittyvät onnistumiset ja muut myönteiset kokemukset edistävät oppimista ja innostavat osaamisen kehittämiseen.

3.2 Opiskeluympäristöt ja -menetelmät

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen ja -menetelmien valinnan ja kehittämisen perustana ovat myös opiskelijoiden edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet.

Koska oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa aiemmin hankittuun osaamiseen, käytetään lukiossa monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä. Menetelmien valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineissa edellytetty käsitteellinen ja menetelmällinen osaaminen. Tutkimiseen, kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua. Menetelmällisillä ratkaisuilla voidaan rakentaa kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista.

Lukion opetus- ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijoiden

aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijoita ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Heitä ohjataan myös käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Lisäksi opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä heidän kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijoita rohkaistaan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukiossa opiskelijat toimivat turvallisissa ja terveellisissä opiskeluympäristöissä. Tavoitteena on, että opiskeluympäristöt ovat monipuolisia ja että ne rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja edistävät opiskelumotivaatiota. Opiskeluympäristöjen kehittämällä tuetaan vuorovaikutusta ja yhdessä oppimista itsenäisen työskentelyn ohella. Opiskeluympäristöjä koskevissa ratkaisuihin otetaan huomioon, että oppimista tapahtuu mitä moninaisimmassa tilanteissa ja paikoissa. Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Opiskeluympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, taide- ja kulttuurilaitosten, työelämän ja yritysten sekä muiden tahojen tarjoamia opiskeluympäristöjä hyödynnetään monin tavoin.

Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä eri muodossa esitetyn informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottamiseen ja jakamiseen. Opiskelijat vastaavat itse henkilökohtaiseen opiskelukäyttöön tarkoitettujen työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta, ellei koulutuksen järjestäjä niitä tarjoa.

Opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja verkko-opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös etäopiskeluna. Etäopiskeluna suoritettu kurssi koostuu opettajan ohjaamasta itsenäisestä opiskelusta, ja siinä käytetään monipuolisesti tietoverkkoja sekä muuta tieto- ja viestintäteknologiaa. Etäopiskelussa pyritään käyttämään myös yhteisöllisiä työtapoja. Lukiokurssi voidaan järjestää myös monimuoto-opetuksena, jolloin verkossa tapahtuvan etäopetuksen ja -opiskelun lisäksi kurssi sisältää myös lähiopetusta ja -ohjausta.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Kyrönmaan lukiossa pyritään opiskelussa monipuoliseen vuorovaikutukseen ja varmistamaan tasapuoliset mahdollisuudet teknologian käyttämiseen oppimisessa. Koulutuksen järjestäjä tukee mahdollisuuksien mukaan opiskelijoiden konehankintaa.

3.3 Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Opetussuunnitelman perusteet korostavat toimintakulttuuria, joka edistää kestäväää hyvinvointia ja osallisuutta sekä on avoin monimuotoiselle vuorovaikutukselle ja maailmassa tapahtuville muutoksille. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä lukion koko henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan opetussuunnitelmassa.

Opetussuunnitelman perusteiden lähtökohtana ovat seuraavat toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat teemat.

Oppiva yhteisö

Oppilaitos on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Sen rakentuminen edellyttää dialogisuutta ja pedagogista johtajuutta. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Jaksojen temaattinen toteutus voi luoda edellytyksiä opetuksen eheyttämiseksi. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijoiden omaa toimijuutta, kehitystä ja oppimista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja elinikäiselle oppimiselle. Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä kotien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden sekä työ- ja yritys-elämän kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijoita ohjataan toimimaan myös verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijoiden kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Koulutuksen järjestäjä edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja luo heille monipuolisia mahdollisuuksia osallistua oppilaitoksen päätöksentekoon ja toimintatapojen kehittämiseen. Heitä rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Opiskelijoita kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan kautta. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisten toimintatapojen ja ryhmänohjauksen merkitys korostuvat lukio-opintojen aloitusvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Oppivassa yhteisössä edistetään kestävää elämäntapaa ja hyvän tulevaisuuden edellytyksiä. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhoito ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijoilla on mahdollisuus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea ottaen huomioon heidän moninaisuutensa ja erityistarpeensa. Toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia eikä syrjintää hyväksytään vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Opiskelijoita kannustetaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielistä, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja.

Kyrönmaan lukion toimintakulttuuri

Kyrönmaan lukion opiskelijat ja henkilökunta näkevät Kyrönmaan lukion toimintakulttuurin tärkeimpinä asioina ja vahvuuksina myönteisen asenteen opiskeluun, riittävän ohjauksen ja tuen saamisen, ja turvallisen ja oikeudenmukaisen ympäristön. Tätä toimintakulttuuria pyritään ylläpitämään jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa ja kaikessa oppilaitoksen toiminnassa.

Myönteinen asenne opiskelijoihin ja opiskeluun on jokaisen tehtävä, joka edistää oppimista ja kouluviihtyvyyttä.

Ohjaus ja opiskeluhoito on Kyrönmaan lukiossa sisäistetty kaikkien yhteiseksi tehtäväksi. Erityisesti siitä huolehtivat ryhmänohjaajat, opintotukiryhmä, opinto-ohjaaja, kuraattori ja terveydenhoitaja, he käyvät lukuvuosittain keskusteluja opiskelijoiden kanssa.

Kyrönmaan lukion niin fyysinen kuin henkinen toimintaympäristö pidetään turvallisenä ja toiminta oikeudenmukaisena.

Kuvio 2. Kyrönmaan lukion toimintakulttuuri

Edellä mainittujen lisäksi lukion toimintakulttuuria luo ja koulun toiminnassa on mukana **yrittäjämäinen toimintatapa**. Yrittäjämäinen toimintatapa nousee lukion opetussuunnitelmaan ja toimintakulttuuriin uudesta perusopetuksen opetussuunnitelmasta (ops), jossa se on koko Etelä-Pohjanmaan yhteisen ops :n yksi painotusalue. Maakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman (2016) mukaan *yrittäjämäinen toimintatapa pitää sisällään innovatiivisuuden, hallitun riskinoton sekä tavoitteellisen toiminnan. Yrittäjämäisesti toimiva ihminen uskaltaa ottaa uusia askeleita, vaikka niissä voisi epäonnistuaakin. Yrittäjämäiseen toimintaan liittyy myös vastuullinen suhtautuminen kaikkeen tekemiseen sekä oman itsen tavoitteellinen kehittäminen.*

Perusopetuksen ops:ssa yrittäjämäistä toimintatapaa kuvataan seuraavasti:

Mitä yrittäjämäinen toimintatapa on?

Yrittäjämäinen toimintatapa on lukiossa mm. oikeaa asennetta, päättäväisyyttä, vastuunkantoa, innovatiivisuutta, tulevaisuussuuntautuneisuutta ja kykyä tehdä oikeista asioita ja valintoja.

YRITTÄJÄMINEN TOIMINTATAVAN nelikenttäkuvio lukiossa:

Millainen minä olen? • tietoni ja taitoni	Minä osana erilaisia toimintakulttuureja		Yhdessä tekeminen • keskusteleva kulttuuri • opiskelijalähtöisyys	Vaikuttaminen • vastuullisuus • päätöksenteko
ITSETUNTEMUS			YHTEISÖLLISYYS	
OPISKELIJA				
OPISKELU JA ELÄMÄ			YHTEISKUNTA	
Vahvuudet ja sosiaaliset taidot	Mitä kohti kuljen? • roolini tulevaisuudessa		Toimijana eettisessä ja kestävässä yhteiskunnassa	Aktiivinen kansalainen kansainvälistyvässä maailmassa

3.4 Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Lukio-opinnot muodostuvat lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (942/2014) mukaisesti pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista. Syventävät kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia, pääasiassa oppiaineen pakollisiin kursseihin välittömästi liittyviä jatkokursseja. Valtakunnalliset syventävät kurssit ovat valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) tarkoitettuja syventävinä opintoina tarjottavia kursseja, joihin Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet. Näitä kursseja opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kymmenen. Valtakunnallisten syventävien kurssien lisäksi lukiossa voi olla opetussuunnitelmassa määriteltyjä paikallisia syventäviä kursseja.

Soveltavat kurssit ovat menetelmäkursseja, saman tai muun koulutuksen järjestäjän tarjoamia ammatillisia opintoja, aineksia eri oppiaineista sisältäviä eheyttäviä kursseja tai muita lukion tehtävään soveltuvia opintoja. Soveltaviin kursseihin kuuluu valtakunnallisia soveltavia kursseja ja lukion opetussuunnitelmassa määriteltyjä paikallisia soveltavia kursseja. Valtakunnallisia soveltavia kursseja ovat eri aineissa ja aineryhmissä suoritettavat koulutuksen järjestäjän tarjoamat valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaiset lukiodiplomit sekä ne taideopintokurssit,

joille Opetushallitus on laatinut valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden luvussa Taiteiden väliset kurssit.

Kurssien suoritusjärjestyksestä päätetään lukion opetussuunnitelmassa.

Kyrönmaan lukion tuntijako 1.8.2016-

Oppiaine	Pakolliset kurssit	Valta-kunnalliset syventävät kurssit	Koulu kohtaiset syventävät kurssit	Valta-kunnalliset soveltavat kurssit	Koulu kohtaiset soveltavat kurssit	Yhteensä
Äidinkieli ja kirjallisuus Suomen kieli ja kirjallisuus – oppimäärä	6	3	3		2	14
Ruotsi, A2-oppimäärä 1.8.2022 alkaen	6	2				10
Ruotsi, B1-oppimäärä	5	2	3		1	11
Englanti, A1-oppimäärä	6	2	2		1	11
Vieraat kielet, B2-oppimäärä ranska, saksa		8+8	1+1		1	19
Vieraat kielet, B3-oppimäärä ranska, saksa		8+8	1+1		1	19
Matematiikka, yhteinen opintokokonaisuus	1					1
Matematiikka, lyhyt oppimäärä	5	2	2			9
Matematiikka, pitkä oppimäärä	9	3	2			14
Biologia	2	3	2			7
Maantiede	1	3	1			5
Fysiikka	1	6	1	1		9
Kemia	1	4	1	1		7
Filosofia	2	2	2			6
Psykologia	1	4	3			8
Historia	3	3	3			9
Yhteiskuntaoppi	3	1	1		3	6
Uskonto	2	4	3			9
Elämäkatsomustieto	2	4				6
Terveystieto	1	2	1			4
Liikunta	2	3	1	1	11	18
Musiikki	1-2	2	2	1	2	9
Kuvataide	1-2	2		1		5
Opinto-ohjaus	2				1	3
Teemaopinnot		3				3
Taiteiden väliset kurssit				3		3

Italia					3	3
Venäjä					2	2
Tekstiilityö				1	3	4
Tietotekniikka					5	5
Arjenhallinta					1	1
Vaasan yliopiston kurssit					2	2
Liikennekasvatus					1	1
Yhteensä	tarjolla 71 opiskeltava 47 / 52	tarjolla 92 opiskeltava ≥10	tarjolla 37	tarjolla 9	tarjolla 40	tarjolla 249 opiskeltava ≥75

Kyrönmaan lukiossa valtakunnallisten pakollisten, syventävien ja soveltavien lisäksi tarjotaan koulukohtaisia syventäviä ja soveltavia kursseja. Kurssityypit määritetään ainekohtaisissa opetussuunnitelmissa.

Isonkyrön kunnan perusopetuksen ja Kyrönmaan lukion kieliohjelma on 1.8.2016 alkaen seuraava: (Siv.ltk 17.2.2016 §11)

A1-Kieli	englanti
A2-Kieli	ruotsi, alkaa 4.lk:lta 1.8.2016 ja lukiossa 1.8.2022
B1-Kieli	ruotsi
B2-Kieli	ranska tai saksa
B3-Kieli	ranska tai saksa

Taulukko 1. Kielten opiskelun mahdollisuuksia kuvaava kaavio

Perusopetus										Lukio	
Luokka	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
A1*			2 vvt	2 vvt	3 vvt	2 vvt	2 vvt	2 vvt	3 vvt	6 pakollista kurssia	2 syventävää kurssia
A2				2 vvt	2 vvt	2 vvt	2 vvt	2 vvt	2 vvt	8 syventävää kurssia	
B1						2 vvt	1 vvt	2 vvt	2 vvt	5 pakollista kurssia	2 syventävää kurssia
B2								2 vvt	2 vvt	8 syventävää kurssia	
B3										8 syventävää kurssia	

*) Lukiossa A kieli. Opiskelija voi valitsemansa pakollisen A-oppimäärän / valitsemiensa pakollisten A-oppimäärien lisäksi opiskella muiden kielten A-oppimääriä syventävinä opintoina.

4 OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN

4.1 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Nuorten lukiokoulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa (lukiolaki 629/1998, 2 §). Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Sen tarkoituksena on edistää myös opiskelijoiden, huoltajien ja kotien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiota koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan osallistumaan toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa ja niistä annetaan tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, opiskeluhuollosta sekä oppimisen ja opiskelun tuesta.

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Yhteistyössä otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen yhteistyössä vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja huolenpidossa mahdollista tukea tarvitsevasta opiskelijasta.

Vastuu yhteistyön kehittämisestä, sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön järjestämistavasta. Koulutuksen järjestäjän tulee määrääjoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta (lukiolaki 629/1998, 27 §). Opetussuunnitelma laaditaan kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa.

4.2 Ohjaus

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, joka tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjaustoiminta tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja toimijuutta kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Opiskelijoiden opintojen sujumista seurataan ja heidän opintojensa etenemistä tuetaan. Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien ja opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa.

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä. Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Ryhmäohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Jokaista opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Ohjausta voidaan järjestää kurssimuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä.

Opiskelijan tulee saada lukio-opintojensa aikana ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi. Ohjauksen avulla opiskelija ymmärtää erilaisten lukioaikaisten valintojen vaikutuksen ura- ja jatko-opintomahdollisuuksiinsa. Opiskelijan opiskelutaidot sekä kyky arvioida taitojaan kehittyvät. Häntä tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittymistarpeensa oppijana sekä käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä. Opiskelijaa harjaannutetaan omien valintojen suunnitteluun ja tekemiseen sekä vastuuseen valinnoistaan. Tavoitteena on, että opiskelija sisäistää elinikäisen oppimisen merkityksen. Ohjauksessa käsitellään monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti erilaisia jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyviä vaihtoehtoja opiskelijan omien suunnitelmien ja valintojen tueksi sekä ohjataan opiskelijaa näihin liittyvässä tiedonhaussa. Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen suunnitelman, joka pitää sisällään opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Opiskelija päivittää suunnitelmiaan oppilaitoksen ohjaushenkilöstön tuella.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittavat opiskelijat perehdytetään oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Opiskelijoille järjestetään lukioaikana mahdollisuuksia tutustua sekä työelämään että opiskeluun jatko-opiskelupaikoissa. Jatko-opintoihin siirtymiseen kiinnitetään huomiota lukio-opintojen loppuvaiheessa.

Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea. Osaksi opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, joka osaltaan toimii koko oppilaitoksen ohjaustyön kehittämisen välineenä. Ohjaussuunnitelmasta tulee käydä ilmi ohjaustoiminta ja sen tavoitteet, ohjaukseen liittyvien tehtävien ja työn jakautuminen lukion koko henkilöstön kesken, ohjaus koulutuksen nivelvaiheissa, kuvaus ohjausta koskevan yhteistyön järjestämisestä keskeisten yhteistyökumppaneiden, kuten jatko-opintopaikkojen, työelämän ja muiden lukion ulkopuolisten tahojen, kanssa. Ohjaussuunnitelmasta tulee käydä ilmi myös huoltajien kanssa tehtävä ohjaukseen liittyvä yhteistyö.

Kyrönmaan lukiossa

Ohjaustoiminta ja sen tavoitteet

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, joka tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjaustoiminta tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja toimijuutta kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Opiskelijoiden opintojen sujumista seurataan ja heidän opintojensa etenemistä tuetaan. Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien ja opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa. (LOPS/2015)

Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Jokaista opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Ohjausta voidaan järjestää kurssimuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä. (LOPS/2015)

Työnjako

Aineenopettaja

- Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta (LOPS/2015)
- Havainnoi opiskelijoiden hyvinvointia ja tuen tarvetta oman aineensa oppitunneilla
- Ohjaa oppiaineen yo-kokeeseen valmistautumisessa
- Seuraa poissaoloja ja ottaa tarvittaessa yhteyttä ryhmänohjaajaan tai opinto-ohjaajaan

Ryhmänohjaaja

- Ryhmänohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana.
- Seuraa poissaoloja
- Pitää tarvittaessa yhteyttä huoltajiin
- On mukana ryhmänsä ryhmäytymisessä
- Perehdyttää opiskelijat lukio-opintoihin ja lukion käytänteisiin
- Havainnoi ryhmänsä opiskelijoiden hyvinvointia ja ohjaa opiskelijan tarvittaessa eteenpäin opinto-ohjaajalle, terveydenhoitajalle tai kuraattorille / kasvatusohjaajalle
- Seuraa ryhmänsä opintomenestystä ja kurssikertymää

Opinto-ohjaaja

- Päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta
- Opiskelijalla on mahdollisuus keskustella opinto-ohjaajan kanssa tarvittaessa
- Ohjaa opiskelijaa aine- ja kurssivalinnoissa sekä ylioppilaskokeisiin liittyvissä kysymyksissä
- Ohjaa opiskelijaa henkilökohtaisen suunnitelman tekemisessä
- Seuraa opiskelijoiden opintojen etenemistä
- Ohjaa jatko-opintoihin hakeutumisessa ja jatko-opintomahdollisuuksiin tutustumisessa
- Tukee opiskelijoiden hyvinvointia opiskelijahuollon ja koulun muun henkilökunnan kanssa
- Tukee opiskelijoita nivelvaiheissa

- Antaa tietoa lukiokoulutuksesta yläkoulujen oppilaille ja huoltajille
- Pitää yhteyttä muiden oppilaitosten opinto-ohjaajiin ja osallistuu opinto-ohjaajien alueelliseen yhteistoimintaan
- Osallistuu tarvittaessa vanhempainiltoihin
- Pitää tarpeen mukaan yhteyttä huoltajiin

Rehtori / Apulaisrehtori

- Mahdollistaa edellytykset monipuoliselle ohjaukselle ja huoltajien kanssa tehtävälle yhteistyölle
- Vastaa ylioppilastutkinnon järjestämisestä

Kuraattori / kasvatusohjaaja

- Tukee opiskelijoiden hyvinvointia yhteistyössä opiskelijahuollon ja koulun muun henkilökunnan kanssa
- Tiedottaa saatavilla olevista opintoja tukevista palveluista

Nivelvaiheet

- Tehdään yhteistyötä yläkoulujen kanssa ja esitellään lukio-opintoja.
- Vierailaan tarpeen mukaan lähiseudun yläkoulujen vanhempainilloissa.
- Neuvotaan lukio-opintoihin hakeutumisessa ja opintojen suunnittelussa.
- Osallistutaan tarvittavaan tiedonsiirtoon lukio-opintojen alkaessa.

Yhteistyö

Yhteistyötä tehdään korkeakoulujen, toisen asteen oppilaitosten ja vapaan sivistystyön kanssa.

Yhteistyö tapahtuu mahdollisuuksien mukaan vierailemalla oppilaitoksissa tai koululle saapuvien vierailijoiden pitämien koulutusesittelyiden kautta. Lisäksi yhteistyötä tehdään sähköisesti.

Työ- ja elinkeinoelämän ja muiden tahojen kanssa tehdään yhteistyötä mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan. Työelämä, yrittäjyys ja jatko-opinnot ovat osa kaikkien opettajien opetusta.

4.3 Oppimisen ja opiskelun tuki

Oppimisen ja opiskelun tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa. Tuki järjestetään ottaen huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet. Oppimisen ja opiskelun tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys, oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Huomiota kiinnitetään opiskelijan oppimisen valmiuksiin, oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseen ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelustaan, sen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan opiskelijan tavoitteellista oppimista.

Opiskelija voi olla tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan, tai tuen tarve voi johtua esimerkiksi kielellisestä, matemaattisesta, motorisesta tai tarkkaavaisuuden häiriöstä. Se voi liittyä myös sosiaalisiin vaikeuksiin, mielenterveyden tai elämäntilanteen ongelmiin. Lähtökohtana tuen tarpeen arvioinnissa on yhteistyö ja vuorovaikutus opiskelijan ja mahdollisuuksien mukaan myös huoltajien kanssa. Tuen tarpeen tunnistaminen voi pohjautua perusopetuksesta perusopetuslain 40 §:n perusteella (628/1998, muutettu lailla 1288/2013) saatuun tietoon, opiskelijan omiin, opettajien tai muun henkilöstön havaintoihin tai erilaisiin arviointeihin. Tuen suunnittelu perustuu saatavilla olevaan tietoon opiskelijan tuen tarpeesta ja mahdollisesti aiemmin annetusta tuesta. Tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Lukiossa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja opiskeluympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta opiskelijalle tarkastellaan ja niihin pyritään löytämään opiskelijan opiskelua tukevia ratkaisuja. Opettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa sekä yhteistyössä muiden mahdollisten asiantuntijoiden kanssa. Jokaisen opettajan tehtävänä on antaa kannustavaa palautetta ja ohjata tukea tarvitsevaa opiskelijaa siten, että hänen itseluottamuksensa, itsearviointitaitonsa ja oppimaan oppimisen taitonsa sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opiskelijan tarvetta erityisjärjestelyihin ylioppilastutkinnon kokeissa arvioidaan hänen lukioaikana tarvitsemansa ja saamansa tuen pohjalta. Häntä ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa sekä sovitaan yhteistyöstä opiskelijan tarvitsemien erityisjärjestelyjen kokeilemiseksi ja harjoittelemiseksi.

Tukimuotoina voivat olla opetuksen eriyttäminen ja muut pedagogiset ratkaisut, kurssien valintamahdollisuuksien hyödyntäminen, monipuolinen opinto-ohjaus ja ryhmänohjaajan tuki. Oppimistilanteet ja kokeet pyritään järjestämään siten, että opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Lukiolain 13 §:n (629/1998, muutettu lailla 478/2003) mukaan opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja -asetuksessa säädetään ja lukion opetussuunnitelmassa määrätään. Tarvittavat tukitoimet ja tuki eri oppiaineissa voidaan sopia kirjattavaksi opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan lukiolain 29 §:n 2 momentin mukaisia palveluja. Oppimisen ja opiskelun tuen rinnalla opiskelija voi saada myös yksilökohtaista opiskeluhoitoa.

4.4 Opiskeluhoito

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitettä opiskeluhoito.

Lukion opiskeluhoiton tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoitoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhoitona. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 2 ja 3 §.]

Lukion opiskeluhoiton kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoito sekä opiskeluhoiton

palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3, 9 (muutettu lailla 1409/2014) ja 11 §.]

Opiskeluhoolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoolto toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhoollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhoolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 ja 4 §, lukiolaki 629/1998, 27 § (1268/2013).]

4.4.1 Opiskeluhoollon keskeiset periaatteet

Näissä opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoollonsuunnitelman laatimisesta [lukiolaki 10 §, 29 a § (muutettu lailla 1289/2013), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §].

Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Opiskeluhoolto toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Opiskeluhoolto on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §.)

Yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskevissa asioissa [lukiolaki 27 § (muutettu lailla 1268/2013), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 §]. Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön [lukiolaki 21 § (muutettu lailla 1268/2013)]. Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämisessä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa oppilaitoksen toiminnassa.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhoolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 §.)

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhoiltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhooltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhoollon sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 ja 18 §.)

Opiskeluhooltoryhmät monialaisessa yhteistyössä

Opiskeluhoollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhooltoryhmien toiminta on osa opiskeluhoollon kokonaisuutta. Opiskeluhooltoryhmiä ovat 1) opiskeluhoollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 §.)

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhoollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhooltoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhooltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä, opiskeluterveydenhuollon palveluja sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhoitoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 §).

Isossakyrössä opiskeluhuollon ohjausryhmän on nimennyt sivistyslautakunta. Ohjausryhmään kuuluvat vastuukuraattori, nuorisokuraattori, yhtenäiskoulun kokonaistyöaikaisen apulaisrehtori, kouluterveydenhoitaja, erityisluokanopettaja (7-9.lk), erityisopettajan (1.-6.lk), opinto-ohjaaja ja johtava rehtori.

Kyrönmaan lukiossa toimii yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä jota vetää apulaisrehtori ja jäseninä ovat nuorisokuraattori, opinto-ohjaaja, kouluterveydenhoitaja, erityisluokanopettaja, erityisopettaja ja tarvittaessa ryhmänohjaaja ja psykologi. Ryhmä kokoontuu noin kolmen viikon välein. Tiedotus koteihin opiskeluhuollon toiminnasta ja toimintatavoista tapahtuu syystiedotteella.

4.4.2 Opiskeluhoollon suunnitelmat ja niiden laatiminen

Paikallisella tasolla opiskeluhoollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhoollon koskeva osuus, 2) opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhoollon osasta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhoollon suunnitelma. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 ja 13 §, lastensuojelulaki 417/2007, 12 § (muutettu lailla 1292/2013), lukiolaki 10 § (muutettu lailla 478/2003), terveydenhuoltolaki (1326/2013) 17 §.]

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. [Lastensuojelulaki 12 § (muutettu lailla 1292/2013).]

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa opetussuunnitelman opiskeluhoollon koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhoollon suunnitelmia.

Opiskeluhoollon opetussuunnitelmassa

Opetussuunnitelmassa kuvataan käytännön tasolla opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen asioiden toteutus, opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä linjaukset oppilaitoskohtaisen opiskeluhoollon suunnitelman laatimiseksi.

Opetussuunnitelma tulee opiskeluhoollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa [lukiolaki 10 § (muutettu lailla 478/2003), terveydenhuoltolaki 17 §]. Opetussuunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Osa oppilaitoskohtaiseen opiskeluhoollon suunnitelmaan sisältyvistä asioista on tarkoituksenmukaista kuvata yhdenmukaisesti kaikissa koulutuksen järjestäjän oppilaitoksissa siten, että niitä täsmennetään ja täydennetään oppilaitoskohtaisesti. Tämä tukee opiskeluhoollon palvelujen yhdenvertaista laatua ja saatavuutta (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2 §).

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoollon suunnitelman laadinta

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoollon suunnitelma. Opiskeluhoollon suunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaitoksen ja opiskeluhoollon henkilöstön sekä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Se on tarkistettava vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §.)

Oppilaitoksen opiskelijakuntaa kuullaan ennen suunnitelman vahvistamista [lukiolaki 27 § (muutettu lailla 1268/2013)]. Suunnitelmaa laadittaessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan seuraavat asiat:

1. Opiskeluhoillon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut

Opiskeluhoitosuunnitelmassa esitetään arvio opiskeluhoillon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi.

Opiskeluhoillon kokonaistarve ja käytettävissä olevien opiskeluhoitopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arviossa otetaan huomioon opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja ympäristöön liittyvät tarpeet. Arviota laadittaessa hyödynnetään monipuolisesti näihin liittyviä selvityksiä ja seurantatietoja, opiskeluhoilossa muodostunutta tietoa sekä huoltajilta ja erityisesti opiskelijoilta saatavaa tietoa.

Opiskeluhoitohuolto-suunnitelmaan sisällytetään arvio oppilaitoksen käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista, joita ovat opiskeluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut.

Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- opiskeluhoillon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö sekä palveluista tiedottaminen ja niihin ohjaaminen
- opiskeluhoillon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin opiskelijoihin, oppilaitosyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä opiskeluhoillon kehittämiseen ja seurantaan.

2. Yhteisöllinen opiskeluhoito ja sen toimintatavat

Oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen opiskeluhoillon järjestäminen opiskelijan ja opiskeluyhteisön terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi.

Suunnitelmassa kuvataan

- toimenpiteet yhteisöllisyyden edistämiseksi oppilaitosyhteisössä
- toimenpiteet opiskeluyhteisön ja ympäristön terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet opiskelijoiden osallisuuden vahvistamiseksi
- yhteistyö ja toimenpiteet huoltajien yhteistyön ja osallisuuden vahvistamiseksi
- oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän toimintatavat ja käytännöt
- opiskeluhoillon kokonaisuudesta tiedottaminen
- yhteistyö nuorisotoimen, lastensuojelun ja poliisin sekä muiden opiskeluhoillon kehittämiseen tarvittavien tahojen kanssa
- terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välinen yhteistyö

- opiskeluun osallistumisen seuranta, poissaolojen ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- toimenpiteet esteettömyyden ja saavutettavuuden edistämiseksi opiskeluympäristössä
- tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus oppilaitoksessa
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitoksen terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a) Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma [lukiolaki 21 § (muutettu lailla 1268/2013), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §].

Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon sekä opiskelijoiden keskinäiset että opiskelijoiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet oppilaitoksessa.

Suunnitelman tulee sisältää seuraavat kuvaukset:

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b) Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Opiskeluhuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa otetaan huomioon myös toimintavalmiudet ylioppilastutkinnon kokeiden aikana mahdollisesti tapahtuvassa äkillisessä uhka- ja vaaratilanteessa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset, kuten pelastussuunnitelma [pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §].

Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako erilaisissa kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

3. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestäminen

Opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttamistavat ja yhteistyö opiskelijan terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja seuraamiseksi sekä tarvittavien yksilöllisten tukitoimien järjestämiseksi:

- opiskeluterveydenhuolto- sekä kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestäminen ja keskinäinen työn- ja vastuunjako sekä palvelujen järjestämisessä tarvittava yhteistyö
- monialaisen asiantuntijaryhmän toimintatapojen ja käytäntöjen sopiminen ja yksilöllisten tukitoimien järjestämisen periaatteet
- opiskeluhoollon yhteistyö opiskelijan opintojen ohjauksessa ja jatko-opintojen suunnittelussa
- opiskeluhoitokertomuksen laatiminen ja säilytys
- sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestämiseen liittyvä yhteistyö oppilaitoksessa
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi
- tarvittava yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa (erikoissairaanhoito, sosiaalityö, poliisi, nuorisotoimi jne.).

4. Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Suunnitelmassa kuvataan

- opiskelijan ja huoltajan osallisuus ja yhteistyö opiskeluhoollon suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa
- opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yksittäisen opiskelijan asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä
- opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhoollon asiakkaana ja suostumuksen hakeminen opiskelijalta ja tarvittaessa tämän huoltajalta yksilökohtaisessa opiskeluhoollon
- käytänteet opiskelijan toiveiden huomioimisessa häntä koskevissa toimenpiteissä

- ja ratkaisuissa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä
- käytänteet opiskelijan kehitystason ja edun toteutumisen arvioimiseksi opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön toimesta
- menettelytavat yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelyssä monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

5. Opiskeluhoルトosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Koulutuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä oppilaitoksen sijaintikunnan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 §).

Opiskeluhoルトosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta). Suunnitelmassa esitetään seurattavat asiat, tietojen kokoamiseksi käytettävät menetelmät, seurannan aikataulu sekä vastuussa oleva taho. Tämän lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja niiden hyödyntäminen opiskeluhoillon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyökumppaneille.

4.5 Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä

Lukiolain 21 §:n (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 21 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallitus antaa määräykset suunnitelman laatimisesta opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös oppilaitoksen järjestyssääntöjen toteutumista.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten esimerkiksi häpäisemistarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä laatii suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön ja opiskelijoiden

kanssa. Ennen suunnitelman hyväksymistä tai sen päivittämistä koulutuksen järjestäjän tulee kuulla opiskelijakuntaa ja oppilaitoksen henkilöstöä sekä varata lukion kaikille opiskelijoille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä siitä. Yhteistyö opiskelijoiden huoltajien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaistahojen kanssa tukee suunnitelman laatimista ja toteuttamista.

Suunnitelman kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista tulee sisältää seuraavat asiakokonaisuudet:

- menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämistä, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt
- periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä
- henkilökunnan osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä
- suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille
- yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa
- menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä ?.

4.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä kysymyksiä

Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijoiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.

Tavoitteena on ohjata opiskelijoita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa opiskelijoiden kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.

Lukiokoulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain 6 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, missä määrin ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.

Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisopiskelijoiden opetuksessa otetaan huomioon, että saamelaiset ovat alkuperäiskansa, jolla on oma kieli ja kulttuuri. Saamelaisopiskelijoiden lukio-opetuksen erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa omaa identiteettiään. Lukio-opetus voi

tukea myös menetetyn alkuperäiskielen uudelleen oppimista ja kielen elvyttämistä. Lukio-opetus edistää oman historian, kulttuurin ja usean valtion alueelle ulottuvan saamelaisyhteisön tuntemusta, tietoisuutta saamelaisista yhtenä maailman alkuperäiskansoista ja antaa mahdollisuuksia perinteisen tiedon oppimiseen. Lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia saamen kielen ja saamenkielisiin korkea-asteen opintoihin Suomessa ja naapurimaissa.

Suomessa puhuttuja saamen kieliä – inarinsaamea, koltansaamea ja pohjoissaamea – voidaan opettaa lukiossa lukiolain 8 §:n mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Saamen kieltä voidaan opettaa myös vieraan kielen eripituisina oppimäärinä tai lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Saamen kieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta saamen kielellä. Saamea äidinkielenä opiskeleville opetetaan suomen kieltä tai ruotsin kieltä joko erillisen saamenkieliselletä tarkoitettuna oppimäärän tai suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Saamelaisille opiskelijoille, joilla ei ole ollut mahdollisuutta oppia saamea omassa ympäristössään, voidaan tarjota saame vieraana kielenä -opetusta.

Saamen kieli voi olla lukio-opetuksen opetuskieli, ja perusopetuksessa saamenkielistä opetusta saaneille opiskelijoille pyritään turvaamaan saamenkielisen opetuksen jatkuminen myös lukiossa. Saamenkielisen opetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen heidän kasvamisessaan kaksikielisyyteen. Opetus tukee myös saamelaisten yhdenvertaisia opiskelu- ja toimintamahdollisuuksia sekä saamen-että suomenkielisessä yhteisössä. Saamenkielisessä opetuksessa eri oppiaineiden opetus ja opiskelu tukevat saamen kielen taitojen kehittymistä. Saamenkielisessä opetuksessa noudatetaan opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon saamelaisen kulttuurin erityispiirteitä. Opetuksessa painotetaan saamelaisten oman historian sekä saamelaisyhteisön perinteisten elinkeinojen, perinteisen tiedon, saamelaisalueen luonnon sekä saamelaisen musiikki-, kertoma- ja käsityöperinteen tuntemusta. Opetuksen resursseina käytetään lähiympäristöä, sukuyhteisöä, saamenkielistä mediaa ja aktiivisia yhteyksiä muille saamelaisalueille.

Romanit

Romaniopiskelijoiden opetuksessa tulee ottaa huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Lukio-opiskelun erityisenä tavoitteena on, että nuoret voivat kasvaa omaan kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä rakentaa yhteiskunnallista osallisuuttaan ja omaa identiteettiään. Tavoitteena on lisäksi edistää romaniopiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin.

Romanikieltä voidaan opettaa lukiossa lukiolain 8 §:n mukaisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä. Romanikieltä voidaan opettaa myös lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Romanikielen lukio-opetus edistää opiskelijoiden mahdollisuuksia sekä kielen elvyttämiseen että romanikielen korkea-asteen opintoihin. Romanikielen opetus lukiossa vahvistaa romaniopiskelijoiden identiteettiä ja antaa heille mahdollisuuksia käyttää kieltään ja ilmaista itseään siten, että huomioidaan heidän kotoaan, yhteisöstään ja perusopetuksesta saamansa taidot ja tiedot sekä heidän oma halunsa ilmaista identiteettiään. Opetus edistää romaniopiskelijoiden oman historian ja kielen tuntemusta sekä tietoisuutta romaneista Suomessa ja muissa maissa.

Romanikielen opetusta voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa. Opiskelussa voidaan hyödyntää lähiympäristöä, romaniyhteisöä ja romanikielistä mediaa.

Viittomakieliset

Viittomakielisten lukiokoulutuksen erityisenä tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan tasa-arvoisena enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla. Viittomakieltä käyttävät opiskelijat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Viittomakielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan lukion yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin ja viestintään. Opetuskielenä voi olla suomalainen tai suomenruotsalainen viittomakieli, jolloin suomea tai ruotsia käytetään luku- ja kirjoituskielenä. Viittomakieliä tai niistä johdettuja kommunikaatiomenetelmiä voidaan käyttää myös suomen- tai ruotsinkielisen opetuksen rinnalla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään viittomakielisiä tulkki- ja yhteiskuntapalveluja. Tavoitteena on myös viittomakielisestä kulttuurista ja toimintatavoista poikkeavan äänimaailman ja kuulevien kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden tai useamman kulttuurin piirissä on mahdollista. Viittomakieltä voidaan opettaa äidinkielen ja kirjallisuuden oppimääränä, vaikka lukio ei antaisikaan opetusta viittomakielellä. Viittomakieltä äidinkielenä opiskeleville opetetaan suomen tai ruotsin kieltä joko erillisen viittomakielisille tarkoitetun oppimäärän mukaan tai suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan.

Koska suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli ovat vähemmistökieliä, opetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisimman rikkaan viittomakielisen opiskeluympäristön luomiseen. Viittomakielestä ei ole olemassa yleisesti käytössä olevaa kirjoitusjärjestelmää, joten henkilökohtaisen kielellisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia viittomakieliseen viestintään ja tiedonsaantiin.

Viittomakielisiä opiskelijoita on informoitava heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnoissa.

Vieraskieliset opiskelijat

Vieraskielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja lukion opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä lukiolain 8 §:n mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Vieraskielisiä opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen kurssuja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

5. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

5.1 Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) määriteltyjen lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa elinikäisen oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään kestävästä elämäntavan välttämättömyyden ja moniulotteisuuden. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta myös oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Opiskelija saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä osaa tuottaa ja tulkita erilaisia tekstejä. Opiskelija tottuu arvioimaan tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija harjaantuu toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että vierailta kielillä. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä.

Lukio-opiskelu rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka elinikäisen opiskelun taito ja tahto.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen

moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuoli- ja tasa-arvotietoiselle opetukselle. Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

5.2 Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatus- ja koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat oppiainerajat ylittäviä teemoja ja laaja-alaisia osaamisalueita. Aihekokonaisuudet on otettu huomioon perusteiden oppiainekohtaisissa osuuksissa sekä toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavissa teemoissa.

Kaikkien aihekokonaisuuksien yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä
- ymmärtää asioiden välisiä yhteyksiä, vuorovaikutussuhteita ja keskinäisriippuvuuksia sekä osaa jäsentää laaja-alaisia kokonaisuuksia tiedon- ja taidonalat ylittävästi ja yhdistävästi
- saa mahdollisuuksia osaamisen jakamiseen, vertaisoppimiseen, ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja ajatteluun
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista sekä rohkaistuu toimimaan hyvän tulevaisuuden puolesta.

Kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta.

Näiden aihekokonaisuuksien lisäksi koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä opetussuunnitelmaan muita aihekokonaisuuksia.

Aihekokonaisuuksia täydennetään ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja lukion toimintakulttuurissa. Teemaopintojen sisältöjä voidaan valita aihekokonaisuuksista. Vapaaehtoistyö, työharjoittelu tai jokin muu lukion ulkopuolinen toiminta voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

Aihekokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden tahtoa ja taitoa toimia aktiivisina kansalaisina sekä lisätä heidän työn, työelämän ja yrittäjäyden tuntemustaan. Aihekokonaisuus antaa opiskelijoille oppimiskokemuksia, jotka kannustavat aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön,

vastuullisuuteen sekä rakentavaan ja tietoperustaiseen kriittisyyteen. Osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat aihekokonaisuuden keskeistä sisältöä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja julkisen vallan toimintaperiaatteita, analysoi yhteiskunnallisia kysymyksiä ja laajentaa työelämän tuntemustaan
- ymmärtää työelämän ja yrittäjyyden lähtökohtia sekä perehtyy yrittäjyyden ja työn tekemisen eri muotoihin, talouden toimintaperiaatteisiin ja tulevaisuuden näkymiin
- saa kokemuksia toimijuudesta kansalaisyhteiskunnassa sekä työ- ja yritys-elämässä sekä löytää omia kiinnostuksen kohteita, toimintatapoja ja -kanavia
- kehittää ja käyttää kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taitojaan, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja
- osaa käyttää sananvapauttaan sekä analysoida ajankohtaisten esimerkkien valossa vastuullisen sananvapauden rajoja
- harjaantuu suunnittelemaan omaa toimintaansa, oppii ennakoivaa ajattelua ja tilanearviointia sekä ottamaan kohtuullisia riskejä ja kestämaan myös epäonnistumista ja pettymyksiä
- rohkaistuu ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vaikuttamaan eri yhteisöissä
- tunnistaa omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä osaa tehdä pintoihin ja työhön liittyvät valintansa harkiten.

Aihekokonaisuuden toteuttamista tukevia opiskeluympäristöjä kehitetään yhteistyössä opiskelijoiden sekä muiden toimijoiden, kuten erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa. Lähidemokratia, media eri muodoissaan sekä nuorten toimintaryhmät tarjoavat väyliä aktiiviseen kansalaisuuteen. Elinkeino- ja työelämän sekä yrittäjyyden tuntemusta opiskelijat rakentavat perehtymällä näihin elämänalueisiin käytännössä ja erilaisten tietolähteiden avulla. Harjoitusyritystoiminta sekä yritysten, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa tehtävät yhteiset projektit voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuuden tavoitteena on luoda yleiskuva hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavista psyykkisistä, sosiaalisista, fyysisistä, yhteiskunnallisista ja kulttuurisista tekijöistä. Elämänhallinnan taidot ja itsetuntemus sekä terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät tiedot, taidot, asenteet, arvot ja tahto ovat aihekokonaisuuden keskeisiä sisältöjä. Aihekokonaisuudella edistetään liikunnallisen elämäntavan omaksumista, vahvistetaan mielenterveyden suojatekijöitä ja opitaan tunnistamaan mahdollisia riskitekijöitä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata psyykkistä, sosiaalista, fyysistä ja kulttuurista hyvinvointia ymmärtäen inhimillistä moninaisuutta sekä ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita
- ymmärtää omaan, lukioyhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia, miten niiden ylläpitämiseen voi osallistua

- tunnistaa hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, kuten kiusaamisen, häirinnän, rasmin ja yhteisön ulkopuolelle jättämisen, sekä osaa puolustaa itseään ja muita näiltä
- osaa käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin
- osaa toimia ongelma- ja poikkeustilanteissa sekä tarvittaessa hakeutua ja ohjata toisia hakeutumaan palvelujärjestelmän tarjoaman avun piiriin
- osaa toimia oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi lukiossa, lähiyhteisöissä ja yhteiskunnallisesti
- tuntee hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhteiskunnallisia edistämiskeinoja sekä osaa kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Aihekokonaisuus on osa lukion hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää toimintakulttuuria, jossa yhteisöllisyys ja keskinäinen huolenpito korostuvat. Hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmat liittyvät myös opiskelijakunnan toimintaan, kodin ja oppilaitoksen yhteistyöhön, oppilaitosruokailuun sekä opiskeluhuoltoon. Aihekokonaisuuden toteuttamiseksi lukio voi tehdä yhteistyötä nuorisoi-, liikunta-, kulttuuri- ja sosiaalitoimen sekä poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kannustaa opiskelijoita kestäväan elämäntapaan ja toimintaan kestäväan kehityksen puolesta. Kestäväan kehityksen päämääränä on turvata nykyiselle ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Lähtökohtana on ihmisen toiminnan sopeuttaminen luonnonympäristöjen kantokykyyn ja luonnonvarojen rajallisuuteen sekä ekosysteemipalveluiden toimivuudesta huolehtiminen. Pyrkimyksenä on opiskelijoiden kasvaminen vastuullisiksi toimijoiksi, joilla on taito ja tahto toimia kestäväan tulevaisuuden puolesta omassa elämässään.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee perusasiat kestäväan elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden yhteensovittaminen tekee elämäntavasta kestäväan
- osaa analysoida ja arvottaa luonnonympäristöissä, rakennetuissa ympäristöissä ja sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvia muutoksia sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta
- tuntee ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttavia tekijöitä sekä tiedostaa niiden merkityksen ympäristölle ja ihmisen toiminnalle
- osaa analysoida globalisoitumista ja sen vaikutuksia kestäväan elämäntapaan paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä tuntee keinoja köyhyyden ja eriarvoisuuden lievittämiseksi
- osaa analysoida kestäväan elämäntavan, tuotanto- ja kulutustapojen sekä poliittisten päätösten välisiä yhteyksiä
- osaa noudattaa luontoperustastaan ja kulttuuriperinnöstään ylisukupolisesti huolehtivaa elämäntapaa
- osaa tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa edistääkseen yhteisvastuullisesti kestäväan ja oikeudenmukaista kehitystä.

Aihekokonaisuuden toteuttamisessa luodaan yleiskuva muutostarpeista ja niiden mittavuudesta sekä tuodaan esiin jo tehtyjä korjauksia ja muutosmahdollisuuksia. Kasvaakseen kestävä kehityksen aktiiviseksi edistäjäksi opiskelija tarvitsee kokemuksia siitä, että hänen omilla valinnoillaan ja teoillaan on merkitystä. Globaalin vastuun näkökulman sisällyttäminen lukion toimintaan edistää kestävä elämäntavan oppimista. Lukio voi tukea kestävä kehityksen toteutumista laatimalla oman kestävä kehityksen ohjelman. Keskeistä kestävä kehityksen ohjelman toteuttamisessa on opiskelijoiden osallisuus sekä yhteistyö järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden kulttuurien tuntemusta ja monikielisyyttä, antaa aineksia kulttuuri-identiteettien rakentamiseen sekä vahvistaa heidän toimijuuttaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä. Aihekokonaisuuden keskeisenä lähtökohtana on lukion opiskelijoiden oma kokemusmaailma, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tutkia, mistä osallisuus ja toimintakykyisyys muodostuvat kulttuurisesti moninaistuvassa yhteiskunnassa, kansainvälistyneessä työelämässä ja monitulkintaisessa, keskinäisriippuvuuksien muovaamassa maailmassa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ihmisoikeuksia ja osaa pohtia ihmisoikeuksien edistämistä kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa yhteisöissä
- osaa reflektoida kulttuuriperintöjä, arvoja, taloudellisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- vahvistaa myönteisiä kulttuuri-identiteettejään ja kulttuurien tuntemustaan sekä oppii näkemään asioita toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin ja harjaantuu toimimaan kulttuuritulkkina
- ymmärtää, miten aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö ovat muodostuneet sekä mikä voi olla hänen ja hänen yhteisöjensä tehtävä kulttuuriperinnön vaalimisessa ja uusintamisessa
- vahvistaa kielitietoisuuttaan, monikielisyyttään ja monilukutaitoaan
- osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä pyrkien keskinäiseen kunnioitukseen ja aitoon vuorovaikutukseen
- saa tilaisuuksia harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen osaamistaan tehden luovaa, monenkeskistä yhteistyötä hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Aihekokonaisuuden teemoja käsitellään mahdollisuuksien mukaan autenttisissa ja monikielisissä opiskeluympäristöissä. Opiskeluympäristöjen rakentamisessa lukio voi hyödyntää kansainvälisen toiminnan verkostojaan ja kotikansainvälisyyden keinovalikoimia. Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa. Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kieli- ja kulttuuriympäristönä sekä hyvien tapojen edistämiseen. Lukion traditiot, juhlat ja muut tapahtumat voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Monilukutaito ja mediat

Aihekokonaisuus syventää opiskelijoiden ymmärrystä monilukutaidosta ja medioista sekä niiden keskeisestä asemasta ja merkityksestä ihmisenä kasvamiselle ja kulttuurille. Monilukutaidolla tarkoitetaan taitoja tulkita, tuottaa ja arvottaa tekstejä eri muodoissa ja konteksteissa. Medialukutaito on osa monilukutaitoa. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat sanallisten, kuvallisten, auditivisten, numeeristen tai kinesteettisten symbolijärjestelmien tai niiden yhdistelmien muodostamia kokonaisuuksia. Monilukutaito tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä syventää kriittistä lukutaitoa ja kielitietoisuutta. Erilaiset lukutaidot kehittyvät kaikessa opetuksessa ja kaikissa oppiaineissa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja kehittää monilukutaitoaan, erityisesti monimuotoisten tekstien tulkintaa, tuottamista ja arvottamista
- syventää käsitystään eri tieteen- ja taiteenalojen kielten merkityksestä opiskelussa ja työelämässä
- harjaantuu hakemaan, valitsemaan, käyttämään ja jakamaan monenlaisia tekstiaineistoja tiedonhankinnassa ja opiskelussa
- syventää vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitojaan kehittämällä yhteisen mediatuottamisen osaamistaan yhdessä muiden kanssa eri viestintäympäristöissä ja eri välinein
- harjaantuu mediakriittisyyteen perehtymällä medioiden toimintaan vaikuttaviin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin tekijöihin
- tuntee tekijänoikeuksia ja sananvapautta koskevia keskeisiä normeja sekä osaa analysoida medioihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä
- osaa käyttää monilukutaitoa ja medioita itseilmaisussa ja vuorovaikutuksessa sekä toimia vastuullisesti sisällön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.

Opiskelijoiden monilukutaidon kehittymistä tukee oppiaineiden välinen yhteistyö, opiskelu monipuolisissa opiskeluympäristöissä, opiskelijoiden omien ideoiden ja toimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä yhteistyö esimerkiksi medioiden, kirjastojen sekä tutkimus- ja kulttuurilaitosten kanssa. Opiskelijat oppivat erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä mediassa toimimisen tapoja esimerkiksi osallistumalla mediamateriaalin laatimiseen. Lukion tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma voi tukea aihekokonaisuuden toteutusta.

Teknologia ja yhteiskunta

Aihekokonaisuuden tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä teknologisen ja yhteiskunnallisen kehityksen vuorovaikutteisuudesta. Teknologian avulla ihminen rakentaa maailmaa tarpeidensa pohjalta uusia ratkaisuja etsien ja luoden. Teknologisten ratkaisujen perustana on tietämys luonnonlaeista ja -ilmiöistä. Luovuus ja ongelmanratkaisu, tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus sekä kestävä tulevaisuus ovat näkökulmia teknologian kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologian kehityksen keskeisiä sisältöjä ovat elämäntapojen, toimintaympäristön ja yhteiskunnan muuttuminen. Aihekokonaisuutta voidaan lähestyä historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää eri oppiaineiden tietoja ja taitoja arvioidessaan teknologian eri ilmentymiä sekä pohtiessaan teknologisten innovaatioiden vaikutuksia ja teknologian moninaisia kehittämismahdollisuuksia
- ymmärtää ihmisen suhdetta teknologiaan sekä osaa pohtia teknologian osuutta ja merkitystä elämäntapojen muotoutumisessa, yhteiskunnan muutoksissa ja ympäristön tilaan vaikuttavana tekijänä
- ymmärtää tieteen, taiteen ja teknologian kehityksen keskinäistä vuorovaikutusta
- rohkaistuu käyttämään omia mahdollisuuksiaan, luovuuttaan ja ongelmanratkaisutaitojaan hakiessaan ratkaisuja käytännöllisiin ongelmiin sekä oppii suhtautumaan erehdyksiin luovaan prosessiin kuuluvana kokemuksena
- oppii yhteistyön taitoja ja yrittäjyyttä sekä tutustuu teknologisilta ratkaisuiltaan kiinnostaviin yrityksiin ja innovatiivisiin työelämän toimijoihin
- osaa tehdä järkeviä teknologiaa koskevia valintoja kansalaisena ja kuluttajana
- osaa pohtia teknologian, talouden ja politiikan vuorovaikutusta sekä teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työpaikkojen kehitykseen, työn sisältöön ja työllisyyteen

Ihmisen suhdetta teknologiaan pohditaan kodin, työelämän ja vapaa-ajanvieron näkökulmista. Teknologisen kehityksen suuntia ja vaihtoehtoja arvioidaan eettisin ja taloudellisin perustein sekä hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmista. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen ja osallistumaan sitä koskevaan päätöksentekoon pitäen esillä pyrkimyksiä kestävään elämäntapaan. Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla teknologioiden soveltamiseen eri aloilla. Työskentely digitaalisissa ympäristöissä ja teknologia-alan eri toimijoiden kanssa voi olla osa aihekokonaisuuden toteutusta. Ohjauksella voidaan edistää tasa-arvoa opiskelijoiden valinnoissa.

Kyrönmaan lukio opetussuunnitelma noudattaa valtakunnallista lukion opetussuunnitelmaa ja lisäksi Kyrönmaan lukiossa tarjotaan seuraavat koulukohtaiset kurssit:

Kyrönmaan lukion koulukohtaiset kurssit

5.3 Äidinkieli ja kirjallisuus

Koulukohtaiset syventävät kurssit

10. Luova kirjoittaminen (ÄI 10)

Kurssilla kokeillaan ja harjoitellaan monenlaista fiktiivistä kirjoittamista opiskelijoiden toiveiden ja suuntautumisen mukaan: esim. proosaa, draamaa, lyriikkaa, sarjakuvaa ja journalistisia tekstejä. Perehdytään eri lajien kirjoittamisen keinoihin tekemällä vaihtelevia harjoituksia sekä itsenäisesti että yhdessä. Tavoitteena on tukea opiskelijan kirjoittamista ja itseilmaisua. Kurssilla on mahdollista myös kirjoittaa jokin laaja kokonaisuus ja saada siitä palautetta.

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

11. Kieli kuntoon, kirjoittaja! (ÄI 11)

Kurssilla vahvistetaan yleiskielen osaamista ja kehitetään oppilaiden kykyä tuottaa asiategstejä. Opetus lähtee oppilaiden yksilöllisestä tilanteesta ja tarpeesta ja perustuu yksilölliseen palautteeseen, joten kurssi soveltuu kaikille, jotka haluavat kehittyä kirjoittajina kohti ylioppilaskirjoitusten vaatimustasoa.

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

12. Ilmaisutaito (ÄI 12)

Kurssin tavoitteena on kehittää omaa ilmaisua ja kartuttaa esiintymistaitoja ja -rohkeutta. Opiskelu perustuu monipuolisiin ilmaisuharjoituksiin; harjoitellaan esimerkiksi rentoutumista, äänenkäyttöä, aistihavainnointia, improvisointia ja nonverbaalista ilmaisua. Työskentely on ryhmäkeskeistä. Kurssin aikana voidaan tehdä jokin esitysprojekti.

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssia ei voi suorittaa osallistumatta opetukseen.

13. Lukion kirjallisuusdiplomi (ÄI 13)

Kurssi on tarkoitettu oppilaille, jotka harrastavat lukemista ja haluavat kehittää lukutaitoaan lukiovuosien aikana. Tavoitteena on tottua lukemaan kaunokirjallisuutta monipuolisesti, esimerkiksi eri aikakausilta, eri kulttuuripiireistä ja eri lajityypeistä. Kurssiin sisältyy 15 teoksen lukeminen. Teokset valitaan laajasta lukutarjottimesta, ja teosten tenttimiseen on tarjolla paljon vaihtoehtoisia tehtäviä. Diplomia saa suorittaa omaa tahtiaan koko lukioajan, mutta se kannattaa aloittaa jo ensimmäisenä vuotena.

Kirjallisuusdiplomista annetaan erillinen todistus.

14. Harrastuneisuuskurssi (ÄI 14)

ENGLANTI

Vieraat kielet, englanti, A-oppimäärä

Opetuksen tavoitteet

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyä englannin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- ymmärtää englannin kielen merkityksen ja roolin kansainvälisen kommunikaation kielenä
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta
- osaa suunnitella kieliohjelmaansa tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista
- saa kokemuksia laajempien englanninkielisten tekstien lukemisesta, tulkitsemisesta ja käsittelystä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

Pakolliset kurssit

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kurseittain.

Syventävät kurssit

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.

Koulukohtaiset syventävät kurssit

9. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen (ENA9)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa ja tulkita englantia erilaisissa vaativissa tilanteissa. Kurssilla painotetaan kaikkia kielitaidon osa-alueita. Aihealueita ovat yhteismaailmalliset kehityslinjat, ajankohtaiset tapahtumat, kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö ja kulttuurien erilaisuus.

ARVIOINTI

Kurssi arvostellaan numeroin.

10. Kohti kirjoituksia (ENA10)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on tehostaa tekstin ja kuullun ymmärtämisen strategioita ja vahvistaa keskeisten rakenteiden hallintaa. Kurssin suunnittelussa otetaan huomioon opiskelijoiden tarpeet ja tavoitteet.

ARVIOINTI

Kurssi toteutetaan ½-kurssin laajuisena ja arvostellaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

11. Kansainvälisyyskurssi (ENA11)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Opiskelija osallistuu aktiivisesti leirikoulun suunnitteluun ja toteutukseen tai muuhun hanketoimintaan. Tavoitteena on tutustua kohdemaan kulttuuriin, kieleen ja tapoihin ja valmistella aiheesta yksin tai ryhmissä eri tyyppisiä esityksiä.

ARVIOINTI

Kurssi arvostellaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

RUOTSI

Koulukohtaiset syventävät kurssit

8. Orientoiva kurssi (RUB8)

Ruotsin kielen opiskeluun valmentava kurssi. Kurssilla kerrataan ja vahvistetaan peruskoulussa opittua kieliainesta kuten keskeisiä kielioppirakenteita, sanavarastoa sekä kuullun ja luetun ymmärtämistaitoja.

ARVIOINTI

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä. Kurssi toteutetaan 0,5 kurssin laajuisena.

9. Abikurssi I (RUB9)

Ylioppilaskirjoituksiin valmistava kurssi. Kurssilla syvennetään kaikkia kielitaidon osa-alueita. Kielioppirakenteiden kertausta jatketaan. Lisäksi harjoitellaan kuullun ja luetun ymmärtämistä, laajennetaan sanastoa sekä kirjoitetaan kirjoitelmia. Opetuksen painopisteitä voidaan muuttaa ryhmän tarpeiden ja toiveiden mukaan.

ARVIOINTI

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

10. Abikurssi II (RUB10)

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin kielitaidon eri osa-alueita vahvistamalla. Kuullun ja luetun ymmärtämistä kehitetään, keskeisiä kielioppisääntöjä kerrataan ja sanastoa laajennetaan.

ARVIOINTI

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä. Kurssi toteutetaan 0,5 kurssin laajuisena.

11. Kansainvälisyyskurssi (RUB11)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Opiskelija osallistuu aktiivisesti leirikoulun suunnitteluun ja toteutukseen tai muuhun hanketoimintaan. Tavoitteena on tutustua kohdemaan kulttuuriin, kieleen ja tapoihin ja valmistella aiheesta yksin tai ryhmissä eri tyyppisiä esityksiä.

ARVIOINTI

Kurssi arvostellaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

SAKSA

Koulukohtaiset syventävät kurssit

9. Abikurssi (SAB29 / SAB39)

Valmistautumista ylioppilaskirjoituksiin. Kerrataan kielioppia ja harjoitellaan kuullun- ja luetunymmärtämistä. Tehdään monipuolisia harjoituksia opitun kertaamiseksi.

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan suoritettu / hylätty -merkinnällä.

10. Kansainvälisyyskurssi (SAB210/SAB210)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Opiskelija osallistuu aktiivisesti leirikoulun suunnitteluun ja toteutukseen tai muuhun hanketoimintaan. Tavoitteena on tutustua kohdemaan kulttuuriin, kieleen ja tapoihin ja valmistella aiheesta yksin tai ryhmissä eri tyyppisiä esityksiä.

ARVIOINTI

Kurssi arvostellaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

RANSKA

Koulukohtaiset syventävät kurssit

9. Préparation du bac (RAB29 / RAB39)

Valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin tekstien, kirjoitelmien ja kuunteluiden avulla. Kerrataan aina tarvittaessa kielioppia.

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan suoritettu / hylätty -merkinnällä.

10. Kansainvälisyyskurssi (RAB210/RAB310)

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Opiskelija osallistuu aktiivisesti leirikoulun suunnitteluun ja toteutukseen tai muuhun hanketoimintaan. Tavoitteena on tutustua kohdemaan kulttuuriin, kieleen ja tapoihin ja valmistella aiheesta yksin tai ryhmissä eri tyyppisiä esityksiä.

ARVIOINTI

Kurssi arvostellaan suoritettu/hylätty -merkinnällä.

MATEMATIIKKA

PITKÄ MATEMATIIKKA

Koulukohtaiset syventävät kurssit

14. Kertauskurssi (MAA14)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- palauttaa mieleen pakollisten kurssien aikana opiskeltuja asioita
- oppii paremmin hallitsemaan matematiikkaa kokonaisuutena

KESKEISET SISÄLLÖT

- pakollisten kurssien aikana läpikäytyt asiat

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan numeroin

15. Kohti ylioppilaskirjoituksia (MAA15)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- valmentautuu vastaamaan ylioppilaskirjoitusten pitkän matematiikan tehtäviin

KESKEISET SISÄLLÖT

- aikaisempien ylioppilastutkintojen pitkän matematiikan kokeet

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä

LYHYT MATEMATIIKKA / KOULUKOHTAISET KURSSIT**9. Kertauskurssi (MAB9)**

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on

- parantaa opiskelijan taitoja hallita lukion lyhyen matematiikan oppimäärää
- antaa oppilaalle aikaisempaa jäsentyneempi ja syvällisempi kuva opiskeltujen kurssien asioista

KESKEISET SISÄLLÖT

- lukion pakollisten kurssien pääkohtien kertaaminen ja pääkohtien osaamisen ja ymmärtämisen syventäminen

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan numeroin.

10. Kohti ylioppilaskirjoituksia (MAB10)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on

- on parantaa oppilaan itseluottamusta selviytyä lyhyen matematiikan ylioppilaskirjoituksista
- parantaa oppilaan taitoja soveltaa aikaisemmin opittuja asioita erilaisissa tehtävissä

KESKEISET SISÄLLÖT

- mahdollisemman monien aikaisempien vuosien ylioppilastehtävien ratkaiseminen

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan numeroin.

FYSIIKKA

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

8. Kertauskurssi (FY8)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- palauttaa mieleen aikaisempien kurssien aikana opiskeltuja asioita
- valmentautuu vastaamaan ylioppilaskirjoitusten fysiikan tehtäviin

KESKEISET SISÄLLÖT

- mekaniikka, lämpöoppi, aaltoliikeoppi, sähköoppi, moderni fysiikka,

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan numeroin.

SOVELTAVA KURSSI

9. Fysiikan työkurssi (FY9)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy työturvallisuuteen vaikuttaviin tekijöihin fysiikan laboratoriotöissä
- tutustuu lähemmin fysiikan mittausvälineisiin ja muihin laitteisiin
- tutustuu fysikaalisten mittausten tekemiseen ja tulosten esittämiseen

KESKEISET SISÄLLÖT

oppilastöiden tekeminen eri fysiikan osa-alueilta, työselosteen laatiminen, virhearviointi

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

KEMIA

Koulukohtainen syventävä kurssi

6. Kertauskurssi (KE6)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on

syventää lukion kurssien osaamista ja ymmärtämistä

KESKEISET SISÄLLÖT

lukion pakollisten kurssien pääkohtien kertaaminen ja pääkohtien osaamisen ja ymmärtämisen syventäminen kertaustehtävien ja vanhojen ylioppilastehtävien avulla

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Koulukohtainen soveltava kurssi

7. Laboratoriokurssi (KE7)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu

- mahdollisimman moniin erilaisiin kemian tutkimus- ja määrittämis menetelmiin
- oppii raportoimaan saamiaan tutkimustuloksia.

KESKEISET SISÄLLÖT

- syvennetään aineiden ja kemiallisten ilmiöiden tuntemusta laboratoriotyöskentelyllä
- työselostuksen laatiminen / tulosten käsittely joistakin suorittamistaan laboratoriotöistä
- mahdollinen vierailu lähialueen laboratorioon

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

HISTORIA

Koulukohtaiset syventävät kurssit

7. Kansainvälinen politiikka (HI7)

Kurssilla tarkastellaan syvällisesti kansainvälistä politiikkaa ja Suomen aseman muuttumista maailmanpolitiikassa toisen maailmansodan jälkeen. Harjaannutaan seuraamaan maailman tapahtumia ja etsitään tietoja lehdistä, kirjallisuudesta, kartoista ja sähköisistä viestimistä.

ARVIOINTI

Kurssi arvioidaan numeroin, paitsi oppilas voi pyytäessään saada suorituserkinnän.

8. Sotahistorian kurssi (HI8)

Kurssilla käydään läpi sotahistoriaa. Kurssi painottuu enemmän oppilaiden omaan tekemiseen, mutta se pidetään kuitenkin normaalina luokkakurssina. Kurssilla tutustutaan oppilaiden kiinnostuksen mukaan sellaisiin sotiin, jotka eivät tule vahvasti esille pakollisilla historian kursseilla, tai vaihtoehtoisesti keskitytään sellaisiin ilmiöihin sodissa, joihin ei keskitytä muuten lukion historian kursseilla. Aseiden kehitystä voidaan myös ottaa esille. - Kurssin suoritustapana olisi oppilaiden tekemät työt eri sodista tai jostakin sodasta. Tämä työ voidaan toteuttaa esim. tutkielmana parityönä, tai mahdollisesti wiki-sivustona joko yksin tai parityönä. Tällä voidaan harjoitella myös historian tutkimusta ja tutkielman tekemistä.

ARVIOINTI

Kurssi arvostellaan S merkinnällä. Kurssille ei tarvitse ostaa erillistä kirjaa.

9. Kertauskurssi (HI9)

Kurssilla kerrataan historian valtakunnallisia kursseja.

Kurssi arvostellaan läsnäolon ja osallistumisen perusteella merkinnällä S.

YHTEISKUNTAOPPI

5. Lakitiedon jatkokurssi (YH5)

Kurssilla jatketaan YH3-kurssia, eli lakitietoa. Kurssilla käsitellään ne aihe-alueet, jotka ovat jääneet YH3-kurssilla käymättä.

ARVIOINTI

Kurssi arvostellaan S merkinnällä, ja suorituserkinnän saa tehdyn portfolion perusteella, johon on lisätty kaikki kurssin aikana tehdyt tehtävät.

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

6. Yrittäjyyden perusteet 1 (YH6)

Tavoitteet

Kurssin aikana opiskelija tutustuu yrittäjyyden käsitteeseen ja erilaisiin yritysmuotoihin sekä yrittäjään toimijana liitettuihin ominaispiirteisiin ja määrittelyihin. Opiskelija pohtii henkilökohtaisia yrittäjyysominaisuuksiaan ja edellytyksiään mm. sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden näkökulmasta. Teoriaopetuksen lisäksi opiskelijat tutustuvat oman alueensa yrittäjyyteen ja yrittäjiin vierailemalla eri kohteissa sekä kuuntelemalla esityksiä oman yrityksen synnystä, toiminnasta ja kehittämisestä. Kurssi vahvistaa opiskelijan yrittäjyyteen liittyviä viestintä- ja tiedonhankintataitoja.

Keskeinen sisältö

- yrittäjyys ajattelu- ja toimintatapana
- sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys
- yrittämisen edellytyksiä ja toimintamuotoja
- oman alueen yrittäjyyteen tutustuminen
- yrittäjyyteen liittyviä aihepiirejä oppilaiden oman kiinnostuneisuuden pohjalta

Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä kokeen ja/tai oppilaan yritteliäisyyden ja aktiivisuuden perusteella.

7. Yrittäjyyden jatkokurssi 2 (YH7)

Tavoitteet

Kurssin aikana opiskelija tutustuu yrittäjyyteen monipuolisesti eri näkökulmista syventäen edellisen kurssin tietoja ja taitoja. Hän saa erityisesti tietoa yritysten taloudellisesta toiminnasta ja toimintaedellytyksistä. Opiskelijoilla on myös mahdollisuus tutustua tarkemmin itseään kiinnostavaan yritykseen ja sen toimintaan.

Keskeinen sisältö

- yrityksen perustaminen yritysideoista käytännön toimintaan, esim. resurssit ja riskit
- budjetoinnin perusteita
- kirjanpidon tehtävät, tuloslaskelman ja taseen laatimisen perusteita
- mahdollisuuksien mukaan tutustumista kiinnostavaan yritykseen

Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä kokeen ja/tai oppilaan yritteliäisyyden ja aktiivisuuden perusteella.

8. Vuosi yrittäjänä (YH8)

Tavoitteet:

Tavoitteena on oppia yritystoiminnan perusteet sekä kokeilla omia kykyjään yrittäjänä.

Keskeinen sisältö

- oppilaat perustavat oman kuvitteellisen tai toimivan yrityksen noin lukuvuodeksi ja oppivat yrittäjämäistä toimintatapaa
- yrityksen pääpaino on oppilaiden tekemisessä ja yritystoiminnassa
- tavoitteena on mahdollistaa kokeileva oppiminen ja vastuunotto omista asioista, myös toiminnan voitosta tai tappiosta

Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

USKONTO**Koulukohtaiset syventävät/soveltavat kurssi****7. Mikä ihmeen Raamattu? (UE7)**

Tavoitteena on tutustua monipuolisesti Raamattuun, sen sisältöön ja käyttöön

- uskon kirja: sisältö, käyttötarkoitukset, tulkinnat
- kulttuurin kirja: tutkimus, vaikutukset länsimaiseen kulttuuriin (kuvataide, musiikki, kirjallisuus, elokuvat)

kurssilla tehdään jokin konkreettinen tuotos (esim. pieni elokuva tai näytelmä, käynti jossain tilaisuudessa tai yleensä tutkimusta)

8. Minä ja maailma (UE8)

Tavoitteena on tutustua erilaisten vierailijoiden ja tekemisen kautta globaaleihin ongelmiin ja kriiseihin sekä käytännössä löytää keinoja yhteisen hyvän edistämiseen

- yhteistyötahoja: seurakunta, kunta ja erilaiset järjestöt
- teoriapohja eettinen sisältäen altruismin, lähimmäisenrakkauden, Kultaisen säännön, vastavuoroisuuden periaatteen, tutustumisen käytännön auttamistyöhön (vierailijat)
- käytännön tekeminen: kurssin loppupuolella projektin ideointi ja toteutus

9. Kertauskurssi (UE9)

valmistautumista yo-kirjoituksiin

ARVIOINTI

Kurssien 7-9 arviointi: suoritusmerkintä

PSYKOLOGIA**Koulukohtaiset syventävät/soveltavat kurssit****6. Tutkimuskurssi (PS6)**

Tutustutaan psykologisiin tutkimuksiin ja suunnitellaan ja toteutetaan omia tutkimuksia.

7. Hyvän olon kurssi (PS7)

Psykologian keinoin yritetään helpottaa stressiä ja nähdä asioita uudella positiivisella tavalla-

- teoriapohja: psyykinen itsesäätely, positiivinen psykologia, myönteinen elämänsenne, vahvuudet, kiitollisuus, elämän mielekkyys
- tekemistä: rentoutusharjoituksia, joogaharjoituksia, kirjallisia tehtäviä esim. kiitollisuuden ja vahvuuksien harjoitteluun, väritystehtäviä, mindfulness

8 . Kertauskurssi (PS8)

valmistautumista yo-kirjoituksiin

Arviointi

Kurssien 6-8 arviointi: suoritusmerkintä

FILOSOFIA

Koulukohtaiset syventävät/soveltavat kurssit

5. Millainen filosofi olen? (FI5)

Filosofien ajatuksista ja näkemyksistä kootaan kokonaisuuksia. Suosikkifilosofien valinta ja opiskelijoiden keskustelut suullisesti tai tvt-keinoja käyttäen

6. Kertauskurssi (FI6)

Valmistautumista yo-kirjoituksiin

Arviointi

Kurssien 5-6 arviointi: suoritusmerkintä

BIOLOGIA

Koulukohtaiset syventävät kurssit

6. Kertauskurssi (BI6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on kerrata ja valmistautua ylioppilaskirjoituksia varten.

Keskeiset sisällöt

- Solubiologia
- Perinnöllisyys
- Evoluutio
- Ekologia
- Ihmisen biologia
- Biologian sovellukset

Arviointi

Kurssi arvioidaan numerolla

7. Eliökokoelmakurssi (BI7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu itsenäisesti suomalaiseen eliölajistoon ja oppii nimeämään ja tunnistamaan lajeja sekä niiden tyypillisiä elinalueita
- oppii havainnoimaan luontoa
- saa omakohtaisia luontoelämyksiä

Keskeiset sisällöt

- Opiskelija kokoaa ensimmäisen tai toisen lukiovuoden kesällä lajikokoelman kasveista, sienistä, selkärangkaisista tai selkärangattomista. Myös näitä yhdistelevä kokoelma käy.
- Kokoaminen tapahtuu valokuvaamalla, piirtämällä tai perinteisellä tavalla keräämällä

Arviointi

* Kurssi arvioidaan numerolla

MAANTIEDE

Koulukohtainen syventävä kurssi

5. Kertauskurssi (GE5)

Tavoitteet

- kurssin tavoitteena on kerrata ja valmistautua ylioppilaskirjoituksia varten

Keskeiset sisällöt

- luonnonmaantieteen ilmiöt
- ihmismaantieteen ilmiöt
- globaalit riskit
- geomedia

Arviointi

- kurssi arvioidaan numerolla

TERVEYSTIETO

Koulukohtainen syventävä kurssi

4. Terveystiedon kertauskurssi (TE4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija:

- syventää ja kertaan pakollisella kurssilla (TE1) ja syventävillä kursseilla (TE2 ja TE3) opittuja sisältöjä.
- oppii soveltamaan, analysoimaan ja arvioimaan terveyteen liittyviä tietoja, taitoja, arvoja ja uskomuksia.
- kehittyä esseekirjoittajana ja valmistautuu terveystiedon ylioppilaskirjoituksiin.
- oppii asettamaan tavoitteita sekä laatimaan ja toteuttamaan lukusuunnitelmaa.

Keskeiset sisällöt

- Kurssin tarkemmat sisällöt suunnitellaan opiskelijoiden sen hetkiset tarpeet huomioiden kurssin alussa. Painotettavia kohtia voivat olla esimerkiksi:
- Erilaiset terveyteen ja hyvinvointiin sekä toiminta- ja työkykyyn vaikuttavat tekijät: terveyteen positiivisesti ja negatiivisesti vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen erilaisissa ympäristöissä ja

yhteisöissä, syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen sekä erilaisten terveystietojen analysoiminen, perusteleva ja vertaileminen

- Kansansairaudet ja niiden ehkäisy, kansansairauksien yhteiskunnallinen merkitys, terveyden edistäminen ja terveystietojen kaventaminen
- Terveystietojen ja -politiikan historia, nykytila ja tulevaisuuden haasteet globalisoituvassa maailmassa, hyvinvointi- ja terveysteknologia
- Terveystietojen tutkiminen sekä terveyttä koskevan tiedon hankinta, arviointi ja kriittinen lukutaito
- Terveystietojen liittyvät erilaiset arvot ja asenteet sekä keskeiset eettiset ja oikeudelliset kysymykset
- Erilaiset kysymystyypit terveystietojen ylioppilaskokeessa sekä aineistojen hyödyntäminen esseevastaamisessa (esim. tilastot, kuviot, taulukot, kuvat, tekstit, jne...)
- Hyvän esseevastauksen suunnittelu ja kirjoittaminen sekä hyvän esseen elementtien tunnistaminen ja arviointi toisten esseistä

Arviointi

- Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

OPINTO-OHJAUS

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

3. Lue -kurssi (OP3)

Kurssi soveltuu opiskelijoille, jotka tarvitsevat tukea opiskelutekniikkaan tai opiskelun ja arkielämän rytmittämiseen. Kurssilla pyritään tehostamaan luku- ja kirjoitustaitoa, tukemaan opiskelijaa oman oppimistyylin löytämisessä, opiskelutaitojen parantamisessa sekä vahvistamaan opiskelijan myönteistä minäkuvausta oppijana. Kurssilla voidaan tarvittaessa arvioida opiskelijan luki-vaikeutta ylioppilastutkintoa varten. Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

MUSIIKKI

Koulukohtaiset syventävä kurssi

5. Bändikurssi (MU5)

Kurssilla tutustutaan tarkemmin eri bändisoihtimiin ja harjoitellaan yhdessä valittua ohjelmistoa. Mahdollisuuksien mukaan esiinnyttään esim. koulun tilaisuuksissa. Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

6. Diplomikurssi (MU6)

Opiskelija tekee itsenäisesti musiikin harrastuneisuuteen pohjautuvan lukiodiplomin valtakunnallisten ohjeiden mukaan. Lukioaikana tulee olla suoritettuna 4 musiikin kurssia. Musiikin lukiodiplomista annetaan erillinen todistus.

7. ja 8. Musiikin harrastuneisuuden kurssit (MU7) ja (MU8)

Lukioaikaisten musiikkiopisto suorituksien perusteella myönnettäviä kurssimerkintöjä.

9. Tekniikkakurssi (MU9)

Opettajan antaman alkuperähdytyksen jälkeen hoidetaan äänentoistoon ja tekniikkaan liittyviä asioita koulun tilaisuuksissa. Opiskelija pitää tuntipäiväkirjaa hoitamistaan tehtävistä, minkä perusteella myönnetään kurssimerkintä.

LIIKUNTA

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

6. Vanhojentanssit (LI6)

Kurssin tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa vanhojen päivän tanssiaiset. Keskeisenä sisältönä on tanssitaiteiden, kuten rytmisessä liikkumisessa ja ilmaisullisuudessa, harjoittelu. Tämän lisäksi omaksutaan tanssietiketin mukaisia tapoja ja opitaan kantamaan vastuuta yhteisen juhlapäivän toteuttamisesta. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

7. – 17 Urheilulinjan kurssit (LI7-LI17)

Kurssien sisältö:

Perehdytään fyysisiä ominaisuuksia kehittäviin monipuolisiin harjoitteluihin sekä teoriassa että erityisesti käytännössä (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus).

Tarpeen mukaan esimerkiksi testaustoiminta sekä muut harjoittelun tukemiseen liittyvät sisällöt.

Arvionti:

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT OPPIAINEET

ITALIA

1. Hyvää päivää, hauska tutustua (ITA1 IAB3 1)

Kuvaus:

Kurssilla opetellaan tervehtimään, hyvästelemään ja esittäytymään. Tavoitteena on oppia kertomaan perusasioita itsestään ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Kurssilla opitaan

selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista, esim. tilaamaan kahvilassa. Harjoitellaan ääntämistä. Kurssilla painotetaan suullista viestintää.

Arviointi: Numeroarviointi

2. Näin asiat hoituvat (ITA2 IAB3 2)

Kuvaus:

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Tavoitteena on oppia selviytymään auttavasti erilaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa, kuten asioidessa kaupassa tai ravintolassa. Opitaan kysymään tietä. Tavoitteena on myös, että opiskelija oppii kertomaan laajemmin itsestään, perheestään ja asuinpaikastaan. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

Arviointi: Numeroarviointi

3. Vapaa-aika ja harrastukset (ITA3 IAB3 3)

Kuvaus:

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielipiteen ilmaisemista, ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

Arviointi: Numeroarviointi

VENÄJÄ

Koulukohtaiset syventävät kurssit

Maailmassa noin 250 miljoonaa ihmistä puhuu venäjää. Venäjä on slaavilainen kieli kuten esimerkiksi puola ja tšekki. Venäjä on viiden maailman eniten puhutun kielen joukossa. Venäjällä tulee toimeen myös muissa slaavilaisissa kieliä puhuvissa maissa. Venäjää kirjoitetaan kyrillisin kirjaimin. Monet kirjaimet ovat samoja kuin suomen kielessä. Venäjässä on paljon lainasanoja, jotka tunnistaa helposti muiden kielten pohjalta. Tulevaisuudessa on kova kysyntä venäjää hyvin puhuvista osaajista. Kieli on avain Venäjälle. Kielen avulla pääsee lähelle venäläisiä. Pietari kulttuuriaarteineen on kolmen tunnin junamatkan päässä.

Venäjää voi Kyrönmaan lukiossa opiskella kaksi kurssia. Venäjän kielen opetus kehittää opiskelijoiden kulttuurien välisen viestinnän taitoja. Se antaa heille venäjän kieleen ja sen käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja sekä tarjoaa heille mahdollisuuden kehittää Venäjää ja venäläistä kulttuuria koskevaa tietoisuuttaan, ymmärtämystään ja arvostustaan. Tärkeitä lähtökohtia ovat venäläinen kulttuuri osana eurooppalaista kulttuuria sekä suomalaisen ja venäläisen kulttuurin yhtymäkohdat. Huomiota kiinnitetään äidinkielen ja venäjän kielen eroihin ja yhtäläisyyksiin sekä eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvostuksien kulttuurisidonnaisuus.

1. Kurssi (VE1)

TAVOITTEET

Tavoitteena on, että oppija

- osaa kyrilliset aakkoset, niiden kirjoittamisen sekä ääntämisen ja intonaation
- kykenee sekä suullisesti että kirjallisesti esittäytymään, tutustumaan ja kertomaan itsestään, esimerkiksi kielitaidostaan, työpaikastaan
- osaa käyttää säännöllisesti verbin preesenstaivutusta
- tutustuu Venäjän maantieteeseen ja kulttuuriin, erityisesti Pietariin

ARVIOINTI

Oppijan kurssin arvosana perustuu osin tuntityöskentelyyn, ääntämis- ja intonaatiotaitoihin sekä kurssikokeeseen.

2. Kurssi (VE2)

TAVOITTEET

Tavoitteena on, että oppija

- pystyy suullisesti ja kirjallisesti kertomaan matkustelustaan ja kokemuksistaan eri paikoissa
- osaa tavallisimmat termit julkisista liikennevälineistä ja niissä liikkumisesta
- osaa asioida ravintolassa ja keskustella ruuista ja juomista
- tuntee venäläisen etu-, isännimi- ja sukunimijärjestelmän
- pystyy kertomaan tavallisimmista ammateista
- osaa käyttää verbin mennyttä aikamuotoa
- tutustuu Venäjän maantieteeseen ja kulttuuriin, erityisesti ruokakulttuuriin.

ARVIOINTI

Kurssin arvosana perustuu oppijan tuntityöskentelyyn ja kurssikokeeseen.

Aihekokonaisuuksista korostuvat erityisesti kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus sekä aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys.

Oppija voi numeroarvioinnin sijasta pyytää päättötodistukseensa suoritettu –merkinnän.

TIETOTEKNIikka

Koulukohtaiset soveltavat kurssit

Opetuksen tavoitteet

Tietotekniikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa tietotekniset perusvalmiudet selviytyäkseen teknistyvässä yhteiskunnassa

- osaa käyttää tietotekniikkaa hyväkseen esitysten ja esitelmien tekoon
- osaa hyödyntää tietotekniikkaa viestintään ja tiedonhankintaan

1. Tietotekniikka lukio-opinnoissa (AT1)

Kurssin suorittamista suositellaan kaikille lukion aloittaville opiskelijoille.

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii käyttämään lukio-opiskelussa vaadittavia palveluita
- tutustuu käyttämäänsä tietokoneeseen ja oppii käynnistämään sen sähköisen koejärjestelmän vaatimaan tilaan
- oppii laatimaan selkeitä julkaisukelpoisia esityksiä tekstinkäsittely- ja esitysgrafiikkaohjelmilla sekä osaa liittää niihin taulukkolaskentaohjelmilla tehtyjä kaavioita

KESKEISET SISÄLLÖT

- tutustutaan ainakin seuraaviin lukion käyttämiin palveluihin: Wilma, Office365 –pilvipalvelu, Moodle ja YTL:n sähköinen kurssikoejärjestelmä Abitti.
- laitetaan alulle 10-sormijärjestelmän itseopiskelu.

2. Internetin perusteet (AT2)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu internetissä oleviin palveluihin
- oppii kommunikoidaan internetin välityksellä
- oppii laatimaan kotisivut html-kielillä ja laittamaan ne näkyviin Internetiin

KESKEISET SISÄLLÖT

- somepalveluiden käyttö
- internetin mahdollistamat viestintäkanavat
- html-kielen perusteet
- kotisivun julkaiseminen

3. Internetohjelmointi (AT3)

Kurssille osallistuminen edellyttää AT2 – kurssin käymistä tai vastaavia tietoja

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- * syventää html-kielen osaamistaan
- * tutustuu mahdollisuuksiin lisätä interaktiivisuutta kotisivuihin

KESKEISET SISÄLLÖT

- * html-kielen kehittyneemmät käskyt
- * css
- * JavaScriptin alkeet
- * PHP:n alkeet

Aihekokonaisuudet

4. Ohjelmointi (AT4)

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

tutustuu tietokoneen ohjelmointiin, oppii ohjelmien perusrakenteet, oppii laatimaan yksinkertaisia ohjelmia

KESKEISET SISÄLLÖT

muuttujat, peräkkäisyys, ehdollisuus, toistot

5. Sujuva kirjoittaminen tietokoneella (AT5)

Kurssi suoritetaan itseopiskeluna koululta saadun TypingMaster –opetusohjelman (tai vastaava) avulla. Kurssin suorittaminen hyväksytysti edellyttää näyttökokeessa suoritettua vähintään 200 mrk/min nettonopeutta, tarkkuudella > 90%

TAVOITTEET

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kykenee kirjoittamaan 10-sormijärjestelmän avulla nopeasti ja virheettömästi

Aihekokonaisuudet

Arviointi

Kurssit AT1, AT2 ja AT5 arvioidaan suoritusmerkinnällä. Kurssit AT3, AT4 arvioidaan numeroin.

TEKSTIILITYÖ

Opetuksen tavoitteet

Tekstiilityön opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita sekä ottamaan työskentelyssään huomioon myös eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot
- perehtyy perinteiseen ja nykyaikaiseen teknologiaan liittyviin tietoihin ja taitoihin, joita voi soveltaa arkielämässä, jatko-opinnoissa, tulevaisuustyötehtävissä ja harrastuksissa
- perehtyy suomalaiseen ja kansainväliseen muotoilu- ja käsityökulttuuriin, tuotantoelämään ja yrittäjyyteen.
- oppii etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa käyttäen apunaan erilaisia tietolähteitä
- oppii ottamaan kantaa teknologian kehittymiseen ja sen merkitykseen ihmisten, yhteiskunnan ja luonnon hyvinvoinnissa
- oppii suunnitelmien ja tuotosten kuvaus-, raportointi- ja dokumentointitekniikoita
- ottaa huomioon työskentelyyn ja työtilaan liittyvät turvallisuustekijät

Sisällöt

Käsityötaitojen omaksumisessa työskentely etenee suunnittelun, toteuttamisen ja jatkuvan arvioinnin kautta valmiiseen lopputulokseen. Oppilas työskentelee itsenäisesti ja yhteistyössä ryhmän kanssa. Opetusta toteutetaan erilaisten aihepiirien ja projektien muodossa. Opetus kehittää konkreettisen toiminnan avulla luovuutta ja ongelmanratkaisukykyä, harjaannuttaa havaintokykyä ja esteettistä tajua sekä tarjoaa käsillä tekemisen tuomaa mielihyvää.

Arviointi

Arvioinnissa otetaan huomioon idean tuottaminen ja kehittäminen, suunnitelman omaperäisyys, tuotteen toimivuus ja laatu, tehtyjen ratkaisujen perustelut, tekniikka- ja materiaalitaju, sekä tuotteen ja portfolion esteettinen kokonaisvaikutelma.

Tekstiilityö arvioidaan suoritusmerkinnällä hyväksyty/hylätty. Mikäli oppilas haluaa, hän saa myös numeroarvostelun 4 - 10.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

1. Tekstiilityö (TS1)

Kurssilla suunnitellaan ja valmistetaan vaatteita tai sisustustekstiilejä muodikkaista materiaaleista erilaisilla perustekniikoilla.

Työskentelystä laaditaan portfolio.

2. Vaatetus (TS2)

Kurssilla valmistetaan vaatteita erilaisilla tekniikoilla. Tekemisessä korostuu oppilaan itsenäinen työskentelyprosessi. Kurssilla voi valmistaa vanhojenpäivän puvun. Työskentelystä laaditaan portfolio.

3. Tekstiilityö 2 (TS3)

Kurssilla suunnitellaan ja valmistetaan tekstiilitöitä erilaisilla tekniikoilla. Kokeillaan esim. kankaanmaalaamista, huovuttamista tai solmeilua. Työskentelystä laaditaan portfolio.

OPISKELIJAN ARJENHALLINTA AH1

Lukion koulukohtainen soveltava kurssi

Kurssin tavoite: Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle lukioajan jälkeisestä itsenäisessä elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja.

Kurssin sisältö:

- kurssilla keskitytään arjenhallintataitojen harjoitteluun sekä teoreettisesti että käytännön työskentelynä
- ruoanvalmistuksessa pääpaino on ravitsemuksellisesti täysipainoisten aterioiden valmistamisessa opiskelijan taloudelliset resurssit huomioiden
- käytännön ruoanvalmistuksen lisäksi kurssilla tehdään laskelmia ja hintavertailuja muun muassa itsetehdyn ruoan ja valmisaterian hinnan välillä
- ruoanvalmistus ja siihen liittyvät asiat kattavat 2/3 kurssista
- 1/3 kurssista koostuu itsenäisessä elämässä tarvittavien tietojen vahvistamisesta
- aiheina: opiskelujen aloittaminen, opintotuet, raha-asioiden ja asuntoasioiden hoitaminen, yms.
- apuna käytetään erilaisia alan asiantuntijoita (pankki, Kela, Etsivä nuorisotyö, TE-toimisto, työsuojelupiiri jne.)

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

LIIKENNEKASVATUS

HARRASTEKURSSIT (HA1), (HA2), (HA3)

Tavoite: Harrastekurssien myöntämisellä tuetaan opiskelijoiden sellaisia vapaa-ajan harrastuksia, joista lukiomme katsoo olevan hyötyä opiskelijan kehittymiselle opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset sisällöt: Harrastekurssi voidaan hyväksyä, kun suorittamisesta on riittävä todistus (ohjaajan/työnantajan tai itse täytetty kurssipäiväkirja). Kurssin pituus on noin 38 tuntia. Harrastekurssiksi kelpaavat mm. kielten ja matematiikan kesäkurssit, bänditoiminta (sanoitus, sävellys ja/tai sovitus), näytelmäkerho sekä muiden kerhojen aktiivinen ohjaaminen. Lukion oppilaskunnassa toimiminen hyväksytään myös harrastekurssiksi, samoin kuin toisen kerran

vanhojen päivän tansseihin osallistuminen. Pelkkä kurssilla oleminen ei muissa tapauksissa (esim. kansalaisopisto, koulun kerho) riitä.

Samasta aihepiiristä saa vain yhden kurssin. Lukion rehtori päättää, tarvittaessa opettajia kuultuaan, harrastekurssien hyväksymisestä. Arviointi: hyväksytty/hylätty.

Musiikkiopiston kurssien hyväksi luettavuus lukiossa

Musiikin perusopetuksen päättötodistus:

kaksi lukion kurssia (esim. koulun ulkopuoliset opinnot -kohtaan)

Opistotason päättötodistus

6 lukion kurssia.

tai vaihtoehtoisesti:

Säveltäpailun I kurssi (opistotaso = Mupe 6

kaksi lukion musiikin kurssia,

Teorian I kurssi (opistotaso) = Mupe 5

kaksi lukion musiikin kurssia,

Harmoniaoppi kurssi (= kenraalibasson soitto ja kirjoitus

KEBS ja KEBK sekä musiikin historiallinen ja

tyylillinen tuntemus) = Mupe 7

kaksi lukion musiikin kurssia.

Kurssit, joissa aihekokonaisuuden toteutuvat

aktiivinen kansalaisuus, yrittäjäyys ja työelämä

AT2

AT5

BI2

RP5

RL7

FI3

UE4

EN3

EN4

EN6

EN8

SP5

SL7

AI1

AI4

AI7

AI8

AH1

YH6

YH7

YH8

TS

VE2

hyvinvointi ja turvallisuus

BI4

RP3

RL5

PS1

PS2

PS3

PS4

UE2

EN1

EN2

EN3

EN6

EN8

SP3

SL5

AI3

AH1

kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

BI3	GE1	GE2	RP6	RL8	FI2	EN3
EN7	EN8	SP6	SL8	AI6		

kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

GE3	RP2	RL4	RP4	RL6	RP7	UE1	
UE2	PS5	UE3	UE5	EN2	EN3	EN5	
EN7	EN8	SP2	SL4	SP4	SL6	SP7	AI2
AI5	AI6	VE1	VE2	IT1	IT2	IT3	
	VE1	VE2					

monilukutaito ja mediat

AT1	AT2	AT3	BI5	GE4	RP4	RL6
UE6	FI1	FI4	PS2	PS3	PS5	UE1
UE2	UE3	EN2	EN3	EN4	EN8	SP4
SL6	AI1	AI3	AI6	AI9		

teknologia ja yhteiskunta

AT1	AT2	AT3	AT4	AT5	BI5	GE1
GE3	GE4	RP3	RL5	FI3	EN3	EN5
EN8	SP3	SL5				

6 OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI**6.1 Arvioinnin tavoitteet**

”Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti.”

(Lukiolaki 629/1998, 17 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on edistää opiskelijan oppimista. Lähtökohtana on, että opiskelijat ymmärtävät, mitä heidän on tarkoitus oppia ja miten oppimista arvioidaan. Arvioinnilla opiskelijaa kannustetaan omien tavoitteiden asettamiseen ja tarkoituksenmukaisten työskentelytapojen valintaan. Opintojen aikainen arviointi ja palautteen antaminen ovat osa opiskelijan ja opettajan välistä

vuorovaikutusta. Palaute sekä itse- ja vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään tavoitteiden suuntaisesti.

Opiskelijan oppimisen arviointi antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukio-opintojen aikana että opiskelun päättyessä. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

6.2 Kurssisuorituksen arviointi

Opiskelijan oppimista arvioidaan kurssin aikana. Arvioinnilla edistetään opiskelijan oppimista ja annetaan palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta.

Opiskelijan kurssisuorituksesta annetaan arvosana kurssin päätyttyä. Annettavan arvosanan tulee perustua monipuoliseen näyttöön oppiaineen ja kurssin tavoitteiden saavuttamisesta. Erilaisten tuotosten lisäksi käytetään opiskelijan oppimisen ja työskentelyn havainnointia. Arvosanan antamisen tukena voidaan käyttää opettajan ja opiskelijan välisiä keskusteluja sekä opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot ja taidot. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin menetelmistä ja käytänteistä päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

"Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen." (Lukiolaki 629/1998, 17 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle kurssin alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa. Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opiskelijoiden ja opettajien oikeusturvaa ja tukee opiskelijaa työskentelyn suunnittelussa.

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssi-arvosanaa.

6.2.1 Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

"Edellä 1 momentissa tarkoitettu arvostelu annetaan numeroin tai muulla opetussuunnitelmassa määrättyllä tavalla. Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4..." (Lukioasetus 810/1998, 6 § 2 mom.)

Pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen valtakunnallisten syventävien kurssien arvosana annetaan numeroin lukuun ottamatta opinto-ohjauksen kursseja ja teemaopintojen kursseja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Valtakunnalliset soveltavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Paikallisesta syventävästä tai soveltavasta kurssista voidaan antaa arvosanaksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Paikallisten syventävien ja soveltavien kurssien arvioinnista päätetään opetussuunnitelmassa.

Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää arvosanaa. Kesken olevan kurssisuorituksen merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä voidaan päättää opetussuunnitelmassa.

Kyrönmaan lukiossa kesken oleva kurssi merkitään todistukseen kirjaimella k (kesken). Kesken oleva kurssi tulee suorittaa ko. lukuvuoden aikana 15.6 mennessä, muuten kurssi on käytävä uudelleen. Suorituksen täydentämisestä sovitaan kyseessä olevan aineen opettajan kanssa. Painavasta syystä suorituspäivämäärästä keskustellaan rehtorin ja ko. aineen opettajan kanssa.

6.2.2 Itsenäisesti suoritettu kurssi

"Osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti."
(Lukioasetus 810/1998, 4 § 1 mom.)

"Opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta." (Lukioasetus 810/1998, 4 § 2 mom.)

Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksyty arvosana. Opetussuunnitelmassa tulee päättää tarkemmin opinnoista, jotka edellytetään itsenäisesti opiskeltaviksi, ja niiden suoritusperiaatteista.

Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti kurssin kokonaisuuden kannalta.

Kyrönmaan lukiossa osa kursseista on mahdollista suorittaa itsenäisesti osallistumatta luokkaopetukseen. Itsenäinen opiskelu edellyttää asianomaisen oppiaineen opettajan ja rehtorin luvan. Itsenäinen opiskelu voidaan kieltää, mikäli kyseinen kurssi on oppiaineen ensimmäinen kurssi tai se ei muuten sovellu itsenäiseen opiskeluun voidaan perustellusti epäillä opiskelijan kykyä suoriutua kurssista. Jos edellinen kurssi on suoritettu itsenäisesti tai itsenäisesti suoritettuja kursseja on oppilaalla ko. oppiaineesta yli puolet.

Näistä ehdoista voidaan poiketa ja sallia itsenäinen opiskelu mikäli kyseistä kurssia tarjotaan harvoin, esim. harvemmin kuin kerran vuodessa opiskelijalla on opiskeluohjelmassaan päällekkäisiä kursseja, joiden muu järjestäminen vaikeuttaa etenemistä opiskelussa opiskelija on sairauden johdosta jäänyt kurssikertymässä jälkeen muista opiskelijan kurssikertymä uhkaa jäädä muuten alle 75 kurssin kolmen vuoden opiskelun jälkeen.

Opettaja määrää kriteerit, jotka on täytettävä kurssin läpäistäkseen. Opiskelijalta voidaan vaatia esimerkiksi opiskelupäiväkirjan pitämistä tai muuten opiskelun etenemisen osoittamista. Kurssi arvostellaan kurssikokeen ja/tai muun sovitun suoritusnäytön, esim. tutkielma, perusteella.

6.2.3 Suullisen kielitaidon kurssien arviointi

Toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 sekä vieraiden kielten A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurseista annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10.

”Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa arvioidaan erillisellä kokeella, jonka laatimisesta vastaa opetushallitus. Suullisen kielitaidon kokeen sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella.” (Lukiolaki 629/1998, 17 § 3 mom., muutettu lailla 1116/2008)

”Lukiolain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettu suullisen kielitaidon koe koostuu tehtävistä, joissa arvioidaan opiskelijan ääntämistä sekä kerronta- ja keskustelutaitoa. Koe arvioidaan numeroin käyttäen 2 momentissa tarkoitettua asteikkoa. Suullisen kielitaidon kurssin arvosana perustuu suullisen kielitaidon kokeeseen sekä muihin kurssin aikaisiin näyttöihin.” (Lukioasetus 810/1998, 6 § 4 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 1117/2008)

Kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen suoritus ja muut kurssin aikaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten. Kurssin arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut kurssin suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen.

6.2.4 Opinnoissa edistyminen

”Opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä on annettava riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen. Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa.” (Lukioasetus 810/1998, 6 § 1 mom.)

Jotta oppilaitos voisi varmistaa, että huoltajat saavat asetuksen mukaisen tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta tiedotteisiin sellaisilta opiskelijoilta, jotka eivät vielä ole täysi-ikäisiä.

Jotta Kyrönmaan lukio voisi varmistaa, että huoltajat saavat asetuksen mukaisen tiedon opiskelijan

työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai todistuksen kuittaamista sähköisesti wilmassa 1. vuosiluokan opiskelijoilta.

"Opetussuunnitelmassa määrätään oppiaineittain tai aineryhmittäin kursseista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä asianomaisen aineen tai aineryhmän opinnoissa etenemiseen. Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut edellä mainittuja opintoja hyväksytysti, tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa sellaiset tiedot ja taidot, jotka mahdollistavat opinnoissa etenemisen." (Lukioasetus 810/1998, 7 § 1 mom.)

Opiskelijan opintojen etenemistä tulee seurata. Menettelystä, kuten esimerkiksi mahdollisen etenemisesteen käytöstä, päätetään opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Opiskelijalle tulee pyynnöstä antaa mahdollisuus hylätyn kurssiarvosanan korottamiseen osoittamalla osaamista kurssin keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Opetussuunnitelmassa määrätään tarkemmin uusimisen tavoista.

Opetussuunnitelmassa määrätään, millä tavoin opiskelijalle annetaan mahdollisuus korottaa myös hyväksytyä kurssiarvosanaa. Arvioinnin tulee olla tällöinkin monipuolista. Lopulliseksi kurssiarvosanaksi tulee kyseisistä suorituksista parempi.

Jokaisen jakson jälkeen järjestetään uusintakuulustelu, jossa opiskelija voi kerran korottaa edeltäneeltä jaksolta saatuja hylättyjä arvosanoja. Opiskelija voi suorittaa minkä tahansa kurssin uudelleen osallistumalla opetukseen. Opiskelijalla on oikeus yrittää korottaa hyväksytyä kurssiarvosanaa kerran. Lopulliseksi kurssiarvosanaksi tulee tällöin kyseisistä suorituksista parempi. Kolme kertaa vuodessa järjestetään hyväksytyjen kurssien uusintakuulustelu seuraavasti:

1. ja 2. jakson koe 3. jakson aikana,
3. ja 4. jakson koe 5. jakson aikana ja
5. jakson koe seuraavan lukuvuoden alkaessa.

6.2.5 Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksi lukeminen

"Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata lukion oppimäärään kuuluvia pakollisia, syventäviä tai soveltavia opintoja. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 17 ja 17 a §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla."

(Lukiolaki 629/1998, 23 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)

”Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista.” (Lukiolaki 629/1998, 23 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa (629/1998, 23 §, muutettu lailla 1116/2008) säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija hakee muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamista. Opiskelijan tulee esittää selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöä suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Myös opintojen laajuuteen kiinnitetään huomiota. Opiskelijoille annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai soveltaviksi kurssiksi. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitavaan kurssiin, tulee kurssista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä. Muutoin hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään kuten opetussuunnitelman perusteissa ja opetussuunnitelmassa kurssien ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on lukion opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksi lukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritettujen opintojen osalta.

Lukiolain 34 §:n mukaan muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemista koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 § ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015.)

Lukiolain 34 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Valitus tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 a § 2 mom. ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015.)

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kursseista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kursseihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssin arvosanaksi. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden -oppimäärän kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärästä, mutta ei molemmista.

6.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi

"Kunkin oppiaineen tai aineryhmän arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." (Lukiolaki 629/1998, 17 a §, muutettu lailla 1116/2008)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista oppiaineen kursseista. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin kurssivalintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen kurssi luetaan opiskelijan

suorittamaan matematiikan oppimäärään mukaan. Teemaopintojen valtakunnalliset syventävät kurssit eivät muodosta oppimäärää, vaan ne ovat erillisiä kursseja. Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja ei voi jälkikäteen poistaa lukuun ottamatta hylättyjä teemaopintokursseja.

Paikallisten syventävien, valtakunnallisten soveltavien ja paikallisten soveltavien kurssien mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään opetussuunnitelmassa. Paikallisista syventävistä, valtakunnallisista soveltavista ja paikallisista soveltavista kursseista luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Oppiaineen oppimäärässä opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja,	joista voi olla hylättyjä kurssi-arvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

"Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen." (Lukioasetus 810/1998, 8 § 3 mom.)

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Oppiaineen oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- paikallisten syventävien, valtakunnallisten soveltavien ja paikallisten soveltavien kurssien pohjalta annettulla lisänäytöllä
- mikäli opiskelijan arvioinnista päättävät harkitsevat, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Päätötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukioasetuksen mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta ja teemaopintojen kursseista annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan

suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

Opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

6.4 Lukion oppimäärän suoritus

"Lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Opetusta eri oppiaineissa ja opinto-ohjausta annetaan keskimäärin 38 tuntia kestävinä kursseina. Opiskelijalle vapaaehtoiset opinnot voivat olla kestoltaan edellä mainittuja lyhyempiä tai pitempiä. Lähiopetuksessa opetukseen tulee tuntia kohti käyttää vähintään 45 minuuttia." (Lukioasetus 810/1998, 1 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

Opiskelija opiskelee oman opiskelusuunnitelmansa mukaan pakollisia, syventäviä ja soveltavia kursseja lukion oppimäärän suorittamiseksi. Opiskelijan tulee suorittaa pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja vähintään siinä laajuudessa, kuin määrätään lukion tuntijakoa koskevassa valtioneuvoston asetuksessa (Valtioneuvoston asetus 942/2014).

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja valtakunnallisten syventävien kurssien määrä on vähintään 10 ja lukion vähimmäiskurssimäärä 75 kurssia täyttyy. Valtakunnallisina syventävinä kursseina tarjottavista teemaopintojen kursseista, paikallisista syventävistä, valtakunnallisista soveltavista ja paikallisista soveltavista kursseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Jos opiskelija vapautetaan lukiolain 13 §:n mukaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

"Edellä 17 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." (Lukiolaki 629/1998, 34 d § 1 mom., muutettu lailla 958/2015)

"Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi." (Lukiolaki 629/1998, 34 d 2 mom., muutettu lailla 958/2015)

Aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 34 d §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla (lukiolaki 629/1998, 34 e § 2 mom., muutettu lailla 958/2015).

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

Kyrönmaan lukio tiedottaa arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta kaikille opiskelijoille jaettavassa syystiedotteessa ja lukion nettisivuilla.

6.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

”Lukion koko oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Kesken lukion oppimäärän suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan todistus oppimäärän suorittamisesta.”
(Lukioasetus 810/1998, 8 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

”Päättö- ja erotodistukseen sekä yhden tai useamman aineen suorittamisesta annettavaan todistukseen sovelletaan mitä 6 §:ssä säädetään. Todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.”
(Lukioasetus 810/1998, 8 § 2 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lukioasetuksessa säädetty todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimäärästä

S2/R2 = äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 mukainen.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa ”uskonto/elämäkatsomustieto” erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä...9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu).

Teemaopinnoista merkitään hyväksytysti suoritettut kurssit käyttäen kurssien nimiä ja niistä saatua suoritusmerkintää (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten esimerkiksi suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritettut kurssit sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot. Todistukseen merkitään kunkin kurssin numeroarvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut kurssit ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä.

Kokonaiskurssimäärään ei lasketa valtakunnallisina syventävinä kursseina suoritettuja hylättyjä teemaopintokursseja, hylättyjä paikallisia syventäviä, hylättyjä valtakunnallisia soveltavia eikä hylättyjä paikallisia soveltavia kursseja.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta

Lukioasetuksella säädetyn suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä ja kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään lisätietoja-kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen kurssien määrä mukaan lukien lukiodiplomikurssi
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (sama kuin lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.